

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PSB-101 ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

1. องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง
2. ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง
3. ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ
4. ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน
5. ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง
6. ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่
7. ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตย
8. ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบอำนาจนิยม
9. ว่าด้วยลัทธิทางการเมืองแบบสังคมนิยม
10. ว่าด้วยลัทธิทางการเมืองแบบไทย

PSB-101 ทฤษฎีและจรรยาบรรณทางการเมือง

- รูปแบบการเก็บคะแนน
- สอบย่อย **quiz 5** ครั้ง ครั้งละ **5** คะแนน รวม **25** คะแนน
- คะแนนการเข้าเรียนและการมีส่วนร่วม **10** คะแนน
- รายงานแบบเดี่ยว **10** คะแนน
- ตอบคำถามจากในชั้นเรียน **5** คะแนน
- สอบกลางภาค **25** คะแนน
- สอบปลายภาค **25** คะแนน
- การตัดเกรดเป็นรูปแบบอิงกลุ่ม ตัดเกรด **A** ที่ **80** คะแนน

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและ จริยธรรมทางการเมือง

- ภาววิทยาและญาณวิทยาของศึกษการเมืองในเชิงปรัชญา
- ภาววิทยา (ontology) เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกซึ่งแปลว่า การปรากฏอยู่ มีอยู่ (existence) เป็นสาขาของอภิปรัชญาที่ที่ศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติของการปรากฏอยู่ การเป็นอยู่ (nature of being) เพราะฉะนั้นทฤษฎีของการเป็นอยู่ (theory of being) ซึ่งก็คือการศึกษาและเป็นการตั้งคำถามเกี่ยวกับความจริง (real) นั้นเป็นอิสระออกไปจากความรู้อของเราหรือไม่ (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2554)
- ดังนั้นเรื่องของภาววิทยาจึงมีลักษณะที่เข้าใจในแบบต่างวาระ ต่างบริบท โครงสร้าง ความสัมพันธ์ทางสังคม วัฒนธรรม ต่างกาล-เทศ หรือแม้กระทั่งเรื่องของทฤษฎีทางการเมืองและจริยธรรมทางการเมือง

องค์ประกอบและความสำคัญของ ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ภาววิทยาและญาณวิทยาของศึกษการเมืองในเชิงปรัชญา
 - จากความเชื่อมโยงกันของภาววิทยาและญาณวิทยาในการศึกษาอภิปรัชญานั้น เราต้องตระหนักถึงว่าในแต่ละอภิปรัชญาจะมีแนวทางที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเราสามารถจัดประเภทของความแตกต่างออกได้เป็น 2 ประเภท คือ
1. ประเภทคติพื้นฐาน (foundationalist) ที่มีความเชื่อที่ว่าความรู้ที่มีลักษณะเป็น “วัตถุวิสัย” (objective) นั้นมีอยู่จริงในภายนอก เป็นสากลผ่านวัฒนธรรมและเวลา
 2. ประเภทต่อต้านคติพื้นฐาน (anti-foundationalist) ที่มีจุดยืนจุดเน้นของความจริงนั้นไม่ได้มีภาวะเป็นแบบวัตถุวิสัยแต่จะเป็นการสร้างความจริงผ่านโครงสร้างของสังคม (social construction) จากปรากฏการณ์ทางสังคมต่าง ๆ ที่อุบัติขึ้นภายในสังคม

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและ จริยธรรมทางการเมือง

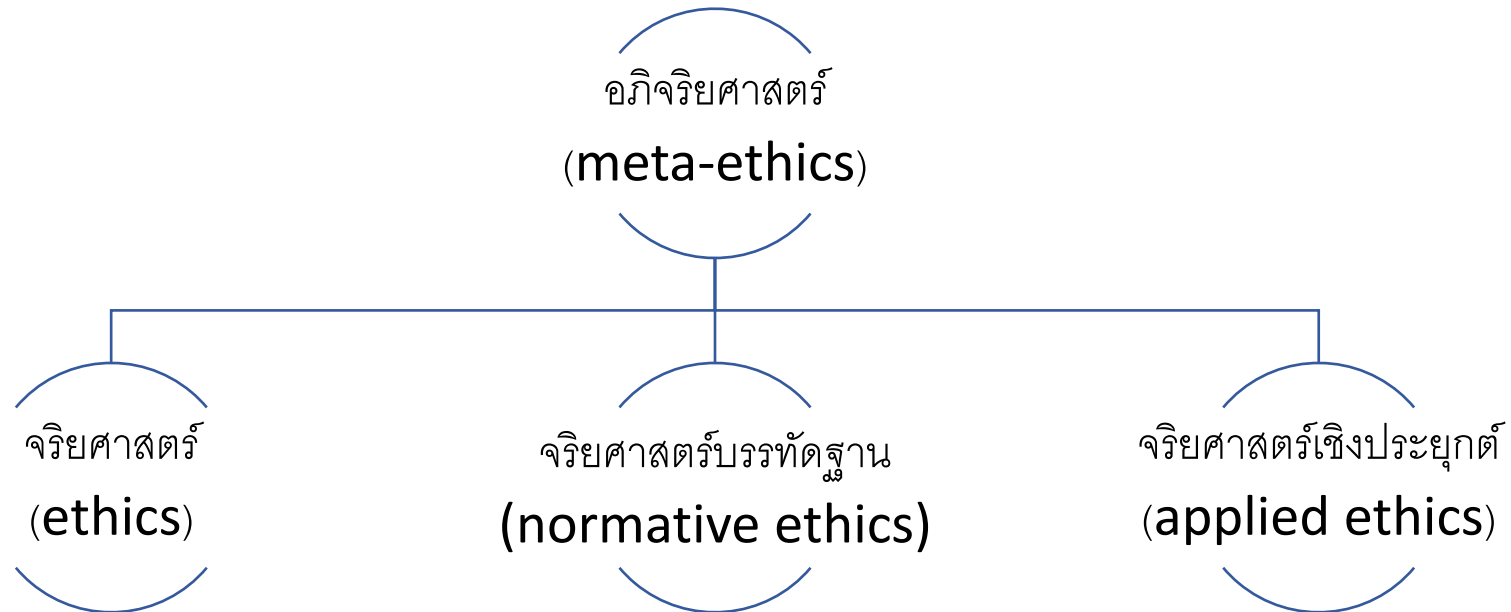
- ภาววิทยาและญาณวิทยาของศึกษารเมืองในเชิงปรัชญา
- โดยแต่ละประเภทของฐานคติในแบบประเภทคติพื้นฐาน (**foundationalist**) และประเภทต่อต้านคติพื้นฐาน (**anti-foundationalist**) จะมีรากฐานของความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับความจริงที่แตกต่างกันออกไป
- ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการศึกษาทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง ถ้าเรามีความเข้าใจในพื้นฐานเกี่ยวกับอภิปรัชญาในแต่ละแขนง เข้าใจในภาววิทยาและญาณวิทยาของศึกษารเมืองในเชิงปรัชญา จะทำให้เราเข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับสภาวะทางประวัติศาสตร์ สภาวะความสัมพันธ์ทางสังคม ขอบเขตของสิ่งที่ตั้งการจะศึกษาและวัฒนธรรมของแต่ละยุคสมัยว่ามีความไหลลื่น (**liquidity**) รวมไปถึงความหมายของจริยธรรมด้วย

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ทฤษฎีว่าด้วยจริยศาสตร์กับการเมือง
- เนื่องจากคุณค่า ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับจริยศาสตร์นั้นแตกต่างกัน อาจกล่าวได้ว่าการจัดระเบียบและการจําแนกการกระทำว่า การกระทำทางการเมืองได้เป็นการกระทำที่มีคุณค่าและเหมาะสมแก่การกระทำ การกระทำใดนั้นก็ควร ที่ พึงจะกระทำและหลีกเลี่ยงไม่ควรกระทำ กล่าวโดยสรุปได้ว่าจริยศาสตร์คือการวางบรรทัดฐานว่าด้วยการกระทำหรือพฤติกรรมทางการเมืองของมนุษย์
- จริยศาสตร์มีความแตกต่างกันออกไปตามแต่ละอุดมการณ์หรือลัทธิทางการเมือง เช่น อุดมการณ์แบบชาธิปไตยอุดมการณ์ แบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ อุดมการณ์แบบสังคมนิยม การที่จะกำหนดจริยศาสตร์หรือบรรทัดฐานของการกระทำทางการเมืองที่มีความแตกต่างกันออกไป ความคาดหวังหรือขอบเขตของแต่ละลัทธิทางการเมืองนั้นมีผล ต่อการกระทำทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไปด้วย จึงทำให้เกิดคำถามที่น่าสนใจว่าการกระทำทางการเมืองของเรานั้นสอดคล้องหรือเหมาะสมกับบรรทัดฐานของลัทธิทางการเมืองต่าง ๆ หรือไม่

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ความหมายของจริยศาสตร์ในมิติต่าง ๆ

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ความหมายของจริยศาสตร์ในมิติต่าง ๆ “อภจริยศาสตร์” (meta-ethics)
- “อภจริยศาสตร์” อภจริยศาสตร์ไม่ใช่ความรู้เชิงรูปธรรมที่จะนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์และความสุขส่วนตัว ดังนั้นสิ่งที่ควรพิจารณา คือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับจริยศาสตร์โดยผ่านสมมติฐานสำคัญ ดังนี้
- สมมติฐานแรก มนุษย์โดยธรรมชาติไร้ความเป็นจริยศาสตร์ ทำให้เขาต้องฝึกฝนหรือประพฤติตนให้มีความใกล้ชิดกับจริยศาสตร์วันหนึ่งว่าจริยศาสตร์ ต้องหลอมรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของมันและกัน โดยไม่สามารถแยกออกจากกันได้ การไร้ซึ่งจริยศาสตร์ของมนุษย์คือสิ่งที่ เป็นธรรมชาติไม่ว่าอย่างไรก็ตามต้องเป็นอย่างนั้นขณะที่จริยศาสตร์คือสิ่งที่ สร้างขึ้นของมนุษย์เป็นผลงานสร้างสรรค์จึงวัฒนธรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ที่มนุษย์สร้างร่วมกัน มนุษย์ต้องออกจากธรรมชาติหรือเป็นอิสระจากธรรมชาติของตนเองเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของจริยศาสตร์

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและ จริยธรรมทางการเมือง

- “อภิจริยศาสตร์” (meta-ethics)
- สมมติฐานต่อมาจริยศาสตร์ คือ ธรรมชาติที่ดำรงอยู่ก่อนเกิดขึ้นของมนุษย์ จริยศาสตร์คือธรรมชาติมันเป็นที่นิยามไม่ได้และเปลี่ยนแปลงไม่ได้ที่มีมาก่อนมนุษย์ มนุษย์ต่างหากที่ไม่ใช่ธรรมชาติมนุษย์คือสิ่งที่ล้นเกินจากธรรมชาติ แต่ภายหลังมนุษย์คือผู้ค้นพบกฎธรรมชาติแห่งจริยศาสตร์ และเมื่อค้นพบก็นำมาเผยแพร่ กันและกัน ให้ประพฤติกฎปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับจริยศาสตร์ หมายความว่ามนุษย์กลายเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติโลก มนุษย์ลบล้างความเป็นส่วนเกินหรือเป็นองค์ประกอบ ที่ล้นเกินตามแนวโน้มที่จะทำลายจริยศาสตร์ ด้วยการกลับคืนสู่ธรรมชาติเป็นหนึ่งเดียวกับจริยศาสตร์

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- “อภิจริยศาสตร์” (meta-ethics)
- ยกตัวอย่างเช่น เรื่องสิทธิมนุษยชน (human right) หากพิจารณาตามสมมติฐานแรกจะพบว่ามนุษย์ไม่ได้เกิดมามีสำนึกเรื่องสิทธิมนุษยชนแต่กำเนิด แต่เราสำนึกเพราะมีปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่สหประชาชาติกำหนดขึ้นเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกให้แก่เราว่าเราต้องเคารพในสิทธิมนุษยชน เท่ากับว่ามนุษย์ตระหนักดีว่าธรรมชาติแท้ ๆ ของมนุษย์โหดร้ายมนุษย์จำเป็นต้องสร้างเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนเพื่อควบคุมพฤติกรรมระหว่างกัน
- ในทางตรงกันข้าม หากใช้สมมติฐานข้อที่สองในการพิจารณาเรื่องสิทธิมนุษยชน ก็พบว่า เป็นสิ่งที่มีอยู่ก่อนการเกิดขึ้นของมนุษย์มนุษย์เป็นเพียงผู้ค้นพบ เหมือนกับค้นพบกฎแรงโน้มถ่วง มนุษย์ได้ทำการลองผิดลองถูกจนสามารถสรุปข้อเท็จจริงนั้นได้ และเมื่อเรียนรู้แล้วจะพบกับกฎธรรมชาติที่จะนำไปสู่สันติสุข และความมั่นคงอย่างยั่งยืน ความสุขเชิงจริยศาสตร์เป็นนามธรรมที่แตกต่างกับความสุขทางกายภาพของมนุษย์

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ความหมายของจริยศาสตร์ในมิติต่าง ๆ “จริยศาสตร์บรรทัดฐาน” (normative ethics)
- จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานนั้นให้ความสนใจกับการวัดคุณค่าและการกระทำว่าการกระทำใด ๆ ที่เกิดขึ้นมามีจริยศาสตร์เป็นองค์ประกอบหรือไม่ จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐาน อาจกล่าวได้ว่า เป็นเกณฑ์หรือมาตรฐานที่จะให้เหตุผลว่าการกระทำนี้เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องหรือถูกต้อง นั่นคืออะไร ที่จะ เป็นสิ่งที่ให้เหตุผลสนับสนุนว่าการกระทำใดการกระทำหนึ่งเป็นความดี
- ยกตัวอย่างเช่น จริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานประเมินคุณค่าของการกระทำลึกลงไปว่าการสรุปว่า การกระทำใดนั้นดีหรือไม่ดี ถ้าเราลองคิดแบบไม่มีศาสนาเป็นตัวชี้ นำ การทรมานคนถือ เป็น จริยศาสตร์ หรือไม่ เซลล์ตอนที่ ประเทศสหรัฐอเมริกาทรมานผู้ก่อการร้ายในอิรัก พวกเขา มองว่าถ้ากฎเกณฑ์ของเขา คือการป้องกันความมั่นคงให้กับโลกหรือประเทศของตน เป็นต้น
- โดยรูปแบบของจริยศาสตร์เชิงบรรทัดฐานสามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

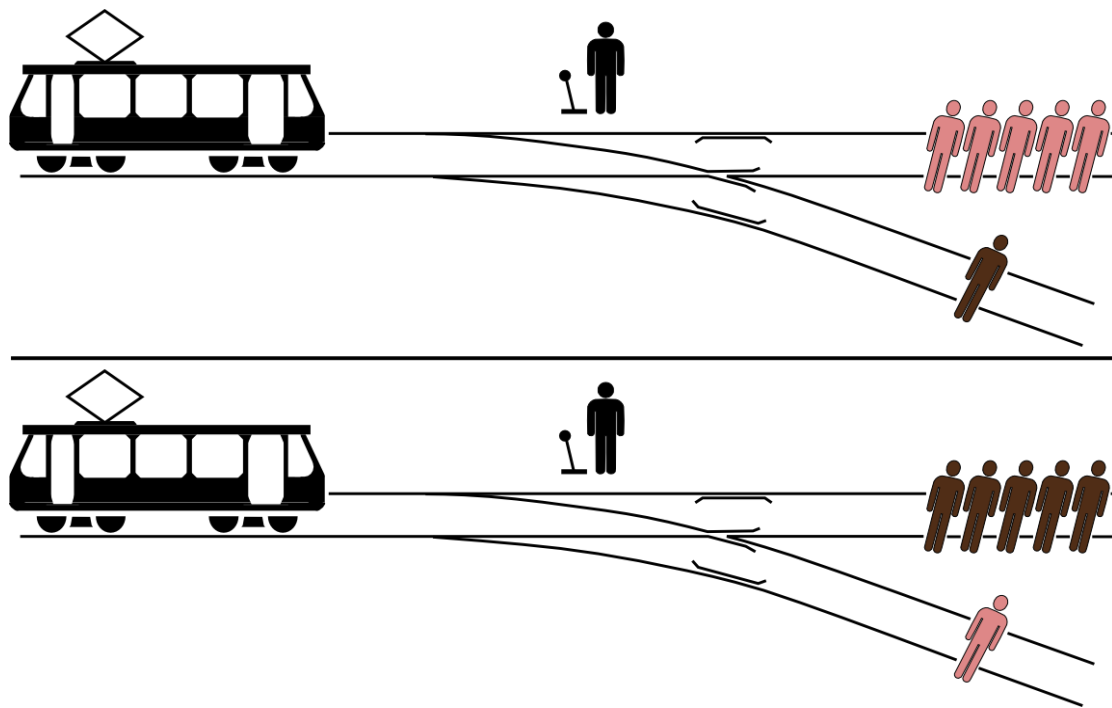
องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎี และจริยธรรมทางการเมือง

- ความหมายของจริยศาสตร์ในมิติต่าง ๆ “จริยศาสตร์บรรทัดฐาน”
(normative ethics)

2. จริยศาสตร์ในเชิงกฎเกณฑ์ (deontology) อาจจะสรุปแนวความคิดแบบจริยศาสตร์เชิงกฎเกณฑ์ด้วยประโยคที่เรียบง่ายว่า “**the end does not justify the mean**” กล่าวคือ ผลลัพธ์ไม่ใช่สิ่งที่ทำให้วิถีแห่งการกระทำนั้นฟังขึ้นเพราะวิถีแห่งการกระทำย่อมบริสุทธิ์ในตัวของมันเองบรรทัดฐานทางจริยศาสตร์เกิดขึ้นก็ต่อเมื่อมนุษย์รู้หน้าที่ของตนเองและทำหน้าที่นั้นโดยมิได้สนใจผลลัพธ์ที่จะตามมา ยกตัวอย่างเช่น การกระทำทางการเมืองตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายโดยมิได้คำนึงถึงปัจจัยอื่นก็นับว่าเกิดจริยศาสตร์ขึ้นในการกระทำแล้วเพราะว่าหน้าที่ของตนบ่งบอกถึงขอบเขตและสิทธิที่ตนเองสามารถที่จะกระทำได้ที่ผู้อื่น ไม่ได้มีสิทธิเดียวกันแต่ผู้อื่นอาจจะมีสิทธิที่จะกระทำในเรื่องอื่นที่ตนไม่มี ดังนั้น ภายใต้อาณัติหน้าที่ย่อมมีกฎเกณฑ์ที่ระบุว่า การกระทำใดต้องทำไม่ควรทำสมควรทำและเป็นเรื่องของจรรยาบรรณ เป็นต้น

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ความหมายของจริยศาสตร์ในมิติต่าง ๆ “จริยศาสตร์บรรทัดฐาน” (normative ethics)

3 . จ ริ ย ศ า ส ต ร ์ ใน เ ชื่ ง ผล ล ั พ ธ์ นี ย ม (consequentialism) อาจกล่าวได้ว่าเป็นความเชื่อในการที่จะตัดสินว่าการกระทำทางการเมืองใด ๆ นั้น มีคุณค่าเชิงจริยศาสตร์หรือไม่นั้น สิ่งที่ต้องพิจารณาก็คือ ผลลักษณะแห่งการกระทำ ผลลัพธ์ดังกล่าวการกระทำทำหน้าที่เป็นปัจจัยในการตัดสินคุณค่าของการกระทำนั้น ว่ามีความเป็นจริยศาสตร์หรือไม่ทางการเมือง

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎี และจริยธรรมทางการเมือง

 <p>Environmental Ethics</p>	 <p>Ethics & Religion</p>	 <p>Social Justice</p>	 <p>Biomedical Ethics</p>	 <p>Global Justice Peace & War</p>
<p><i>Examples include:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Biodiversity Conservation Future Generations Climate Change Wildness Value of Nature 	<p><i>Examples include:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Moral Conscience Compassion Buddhism Satyagraha Mindfulness Yoga 	<p><i>Examples include:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Gender, Feminism, and Racism Disability & Access Collective Bargaining Civil Disobedience Personhood Art as Activism 	<p><i>Examples include:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Playing God Death with Dignity Stem Cells Rationing Triage Organ Donation 	<p><i>Examples include:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Immigration Terrorism Human Rights Poverty & Inequality Non-violence Citizenship

- ความหมายของจริยศาสตร์ในมิติต่าง ๆ “จริยศาสตร์เชิงประยุกต์” (applied ethics)
- เป็นการนำแนวคิดทฤษฎีจริยศาสตร์ไปประยุกต์ใช้กับการศึกษาต่อยอดสำหรับวิชาที่อื่น ๆ หรือแก้ไขตอบปัญหาในด้านศาสตร์อื่นที่เกี่ยวข้องกับความประพฤติของมนุษย์และเป้าหมายของมนุษย์ เช่น จริยศาสตร์สิ่งแวดล้อม, จริยศาสตร์ธุรกิจ, จริยศาสตร์ทางการแพทย์, จริยศาสตร์พยาบาล, จริยศาสตร์ในกระบวนการยุติธรรม ยกตัวอย่างเช่น การให้คุณค่าของการช่วยเหลือมนุษย์โดยไม่แบ่งแยกชนชั้น หรือตามลักษณะความมั่งคั่งที่แตกต่างกันของผู้ป่วยที่เข้ามารักษาตัวในโรงพยาบาล หมายถึงไม่ว่าจะยากดีมีจน ก็สามารถที่จะเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลใดก็ได้หากมีเหตุการณ์ฉุกเฉินที่จำเป็น เป็นต้น

องค์ประกอบและความสำคัญของทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

- ความหมายของจริยธรรมเชิงเปรียบเทียบที่น่าสนใจ
- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. **2554** กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ, ศีลธรรม, กฎศีลธรรม
- โดย “ธรรม” ในความหมายนี้มีความสอดคล้องกับคุณธรรมในความหมายของพระพุทธศาสนา (ป.อ. ปยุตฺโต) ซึ่งแปลว่าคุณงามความดี ที่เสริมสร้างจิตใจให้ดีงาม ให้เป็นจิตใจที่สูง ประณีตและประเสริฐ ได้แก่
 1. เมตตา คือ ความรักปรารถนาดี เป็นมิตร อยากให้ผู้อื่นมีความสุข
 2. กรุณา คือ ความสงสารอยากช่วยเหลือผู้อื่นมีความสุข
 3. มุทิตา คือ ความพลอยยินดีพร้อมที่จะส่งเสริมสนับสนุนผู้ที่ประสบความสำเร็จให้มีความสุขหรือก้าวหน้าในการทำสิ่งที่ดีงาม
 4. อุเบกขา คือ การวางตัววางใจเป็นกลาง เพื่อรักษาธรรมเมื่อผู้อื่นควรจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของเขาตามเหตุและผล
 5. จาคะ คือ ความมีน้ำใจเสียสละ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ไม่เห็นแก่ตัว

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

- ความหมายและขอบเขตของรัฐ
- นิยามความหมายของรัฐได้มีพัฒนาการมาอย่างยาวนานควบคู่ประวัติศาสตร์การเมืองของสังคมมนุษย์ ในขอบเขตความหมายของรัฐจะมีความเกี่ยวข้องกับรัฐและรัฐสมัยใหม่
- เมื่อเรากล่าวถึงรัฐ เรามักจะนึกถึงความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ในที่นี้ ได้แก่ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างรัฐและประชาชนและประชาชนถึงรัฐ อีกทั้งเหตุการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง และผู้ใต้ปกครอง ซึ่งเป็นเหตุการณ์อันเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีปัจจัยเชื่อมโยงกันปัจจัยความเชื่อมโยงสัมพันธ์นี้เข้าด้วยกันคือ อำนาจ

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

- ความหมายและขอบเขตของรัฐในสังคมพหุวัฒนธรรม
- โดยในรัฐสมัยใหม่องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้ **รัฐบาล (government)** ขอบเขตดินแดน (**territory**) อำนาจอธิปไตย (**sovereignty**) และ ประชาชน (**population**)
- โดยรัฐในแบบเดิม คือ ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ แต่การที่เราจะทำความเข้าใจรัฐในรูปแบบที่เราดำรงอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรม (**multicultural social**) เราควรที่จะพิจารณาความหมายของรัฐในแบบใหม่ ด้วย การร่วมสร้างความหมายของรัฐในสังคมพหุวัฒนธรรม ในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปจากฐานคติเดิม ข้อที่อยากให้นักศึกษาพิจารณาในสองประเด็นดังนี้
- ประเด็นที่สอง คือ การเปลี่ยนเคลื่อน (**becoming**)
- ประเด็นแรก คือ การให้ความยินยอม (**consent**)

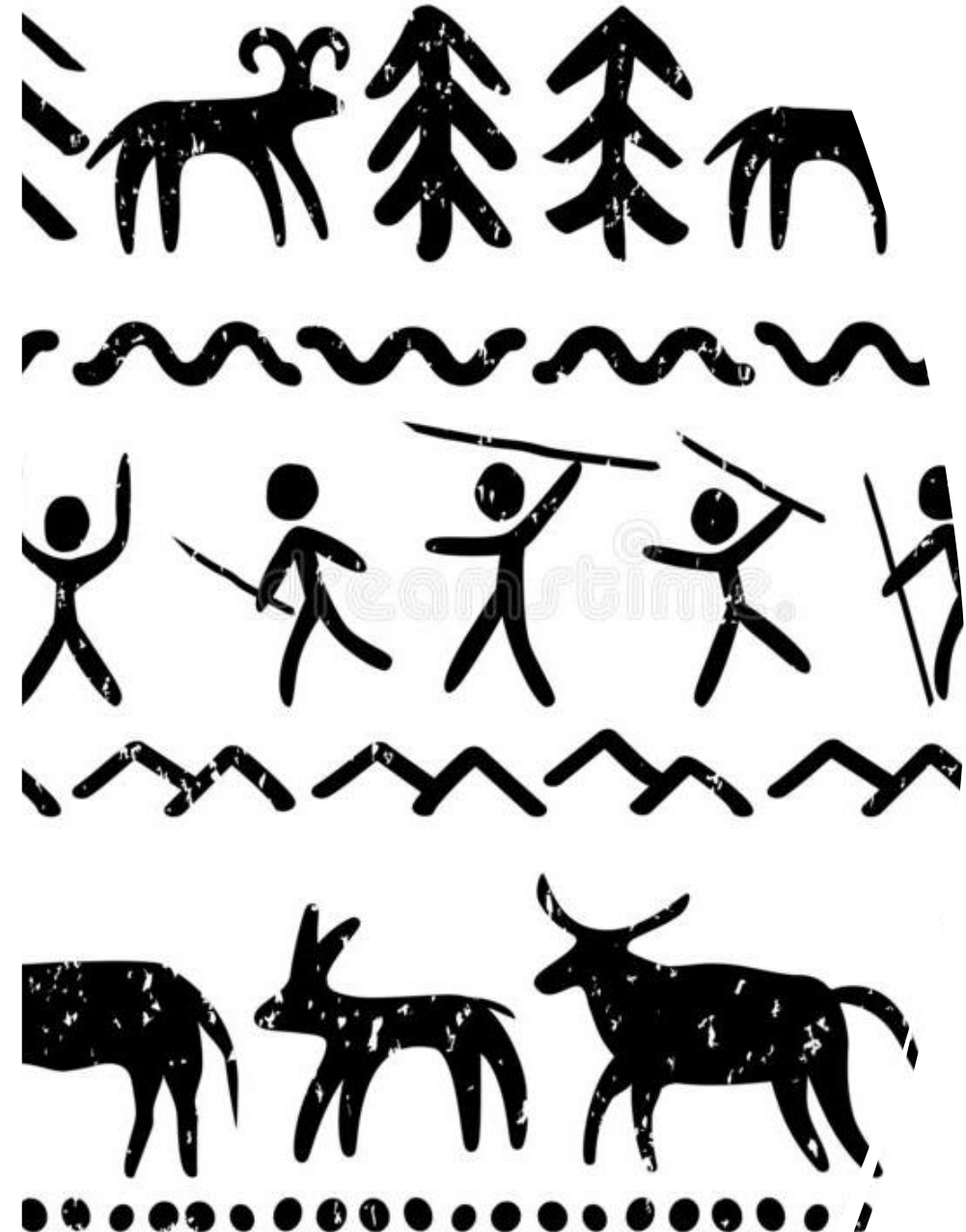
ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

- นิทานว่าด้วยอุปมาอุปไมยแห่งยุคบุพกาล (analogy of primitive)
- ยุคสมัยอดีต สมัยที่ผู้คนต่างอยู่ในสภาพเร่ร่อนยังไม่รวมกันเป็นหมู่เหล่าพวกเขาเก็บของป่าไว้กินไว้ใช้ใครขยันหาของป่าได้มากก็มีกินมีใช้มาก พวกเขาเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม มนุษย์เรียนรู้ที่จะแบ่งปันกันนอกเหนือจากหาของป่าแล้วพวกเขาเริ่มรู้จักการล่าสัตว์ การล่าสัตว์ส่วนใหญ่จะเน้นการพึ่งพาตัวเองถ้าพวกเขาชนะได้พวกเขาก็บริโภคมันได้ถ้าพวกเขาไม่สามารถแข็งแรงกว่ามันก็ถูกมันล่าแทนแต่ถ้าหากพวกเขารู้จักร่วมมือกันพวกเขาก็จะสามารถแบ่งสัตว์กินได้เมื่อเป็นเช่นนั้นมนุษย์จึงเริ่มรู้จักการสร้างบ้านติดกันเพื่อจะได้ร่วมมือกันหาของป่าและล่าสัตว์ เห็นนอกเหนือจากนี้พวกเขายัง เริ่มเข้าใจถึงการสืบพันธุ์ มนุษย์ จึงเริ่มขยายประชากรแบบปราศจากกันคุมกำเนิด ลูกหลานที่เกิดขึ้นจึงมีไว้เพื่อช่วยหาของป่าล่าสัตว์

นิทานว่าด้วยอุปมาอุปไมยแห่งยุคบุพกาล (analogy of primitive)

- ในเมื่อมนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่าเทียมกัน ชัยชนะไม่เท่ากันมนุษย์แต่ละคนหาของป่าได้ไม่เท่ากันมนุษย์แต่ละคนล่าสัตว์ได้ไม่เท่ากันเพราะเขายังมีชีวิตในเชิงเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันโดยพื้นฐานเมื่อเกิดความไม่เท่าเทียมพื้นฐานแน่นอนว่าเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบเมื่อเกิดความรู้สึกเปรียบเทียบพวกเขาก็เริ่มหันมาช่วงชิงกันเอง พวกเขาเริ่มหันมาขโมยของกันเองพวกเขาเริ่มหันมาทำร้ายกันเองพวกคนที่ไม่มีความสามารถในการหาของป่าก็จะร่วมมือกันทำลายและขโมยจากคนที่หาของป่ามาได้เป็นจำนวนมากความรู้สึกแบบนี้ยังไม่ปลอดภัยสถานการณ์แบบนี้ย่อมไม่ปลอดภัย ทั้งหมดนี้อาจเป็นการเปรียบเทียบแต่เป็นการเปรียบเทียบให้เราเห็นภาพของในปัจจุบัน

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

- ประเด็นที่แรก คือ การให้ความยินยอม (consent)
- เราจะพบประเด็นสำคัญสองประเด็นประเด็นแรกคือชีวิตทางเศรษฐกิจไม่เท่าเทียมกันชีวิตแบบนี้เกิดขึ้นเพราะมนุษย์แต่ละคนมีความสามารถไม่เท่ากันประเด็นต่อมาคือความหวาดกลัวความกลัวที่เกิดขึ้นเพราะมนุษย์แสวงหาทรัพย์สินได้มากกว่าคนอื่น กลับถูกทำร้ายและถูกขโมยทรัพย์สินส่วนตัวที่พวกเขาหาได้สองประเด็นนี้ทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาของมนุษย์ก็คือ การยอมคำถามคือ ยินยอมต่ออะไร คำตอบคือยินยอมที่จะให้มีคนกลางคนหนึ่งไว้สร้างความมั่นคงหรือความปลอดภัยให้กับชีวิตของเรา เราได้มอบอำนาจ ให้แก่คนกลางนี้ การใช้อำนาจต้องเป็นการใช้อำนาจที่ไม่ใช่การสร้างอำนาจเกรงขาม อยู่คนกลางนี้ไม่จำเป็นต้องเกิดมาเป็นคนดี แต่คนกลางนี้จำเป็นที่จะต้อง เกิดความยินยอมของประชาชน แน่แน่นอนว่าคนกลางในที่นี้ก็คือ รัฐ

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทาง การเมือง

- ความหมายและขอบเขตของรัฐ “การยินยอม” (consent)
- จากนิทานดังกล่าวเมื่อประชาชนใช้แรงงานของตนเองเพื่อแลกเปลี่ยนกับทรัพย์สินส่วนตัวทรัพย์สินตัวนี้เขามีไว้ครอบครองต้องไม่ตกเป็นของผู้อื่นรัฐจึงต้องพิทักษ์ทรัพย์สินส่วนตัวให้กับพวกเขาเมื่อประชาชนใช้แรงงานตนเองเพื่อรัฐ ค่าจ้างแรงงานที่พวกเขาได้รับก็ต้องเหมาะสมกับแรงงานพวกเขาแรงงานเขาต้องการรัฐพิทักษ์พวกเขา ในเรื่องนี้พวกเขาต้องการให้รัฐพิทักษ์พวกเขา รัฐไม่ต้องเอาเปรียบพวกเขาพวกเขาก็ไม่ต้องโดนนายจ้างเอาเปรียบในแง่นี้ความหมายของรัฐจึงเกิดขึ้นสองประเด็นเราจะเรียกประเด็นดังกล่าวนี้ว่าแรงงานในประเด็นนี้แรงงานหมายถึงทุกภาคส่วนในรัฐ ซึ่งรวมถึงชาติพันธุ์อื่นด้วยแรงงานต้องได้รับทรัพย์สินพร้อมกับค่าจ้างค่าแรงที่เหมาะสมกับแรงงานของตัวเอง อีกประเด็นในฐานะ ผู้พิทักษ์ แรงงานที่สัมพันธ์กับหน้าที่ของรัฐในฐานะผู้พิทักษ์แรงงานและทรัพย์สินส่วนตัวของแรงงาน

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

- ความหมายและขอบเขตของรัฐ “การเปลี่ยนผ่าน” (becoming)
- การเคลื่อนไหวเปลี่ยนในบริบทนี้หมายถึงความก้าวหน้าของรัฐ รัฐทุกรัฐย่อมมุ่งแสวงหาความก้าวหน้าหากรัฐมุ่งแสวงหาความก้าวหน้าแล้ว รัฐทุกรัฐจะมุ่งสู่การเคลื่อนไหวเมื่อรัฐมีความตั้งใจและมุ่งมั่นในการก้าวหน้า ที่จะทำให้เกิดขึ้นจริง รัฐจะต้องลงมือทำคำถามคือรัฐจะลงมือทำผ่านอะไรคำตอบคือรัฐลงมือทำผ่านนโยบายนโยบายคือปัจจัยที่ทำให้เราเห็นถึงเจตนารมณ์ของรัฐนโยบายคือปัจจัยที่ชี้เห็นความตั้งใจของรัฐนโยบายสะท้อนถึงการเคลื่อนไหวเปลี่ยนของรัฐ เพราะความขึ้นเป็นของรัฐคือความก้าวหน้าของความสัมพันธ์ของรัฐ

Becoming

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทางการเมือง

- ความหมายและขอบเขตของรัฐ “การเปลี่ยนผ่าน” (**becoming**)
- โดยส่วนใหญ่การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมักสร้างประโยชน์ให้แก่พวกนายทุนใหญ่ซึ่งเบียดเบียนศักยภาพและความสร้างสรรค์อันหลากหลายของประชาชนสิ่งที่รัฐควรคิดกลับกันคือการเปลี่ยนแปลงเรื่องที่มีความจำเป็นของประชาชน รัฐจำเป็นต้องวิจัยนักศึกษาประชาชนของตัวเองประชาชนเปรียบเสมือนกับเมล็ดพันธุ์ที่หลากหลายรัฐไม่สามารถใช้วิธีการเดียวในการปลูกให้งอกงามได้รัฐจึงต้องรู้จักประชาชนของตัวเองให้เหมือนกับรู้จักเมล็ดพันธุ์ และปลูกประชาชนด้วยวิธีการที่หลากหลายในแง่นี้รัฐควรมองตนเองว่าเป็นร่างกายรัฐคุณมองตัวเองเปรียบเสมือนอวัยวะต่าง ๆ ที่ต้องปล่อยให้อวัยวะทำหน้าที่ของมันมาพอองค์รวมของอวัยวะจะหล่อขึ้นเป็นสมดุลของร่างกายรัฐต้องเชื่อว่าประชาชนมีจิตวิญญาณที่หลากหลาย และพวกเขาพร้อมที่จะเจริญงอกงามได้ในทางที่แตกต่างกันออกไปพวกเขาก็คืออวัยวะที่มีหน้าที่การทำงานของมันที่แตกต่างกันแต่ทั้งหมดหลอมรวมขึ้นเป็นชีวิตและดำรงอยู่อย่างมั่นคงในรูปแบบของร่างกาย

ว่าด้วยการศึกษาทฤษฎีทาง การเมือง

- จริยศาสตร์และการวิพากษ์ต่อความหมายของรัฐ
- ดังนั้นแล้วจากการพิจารณาความหมายของรัฐสมัยใหม่ รัฐ และรัฐในสังคมพหุวัฒนธรรม รัฐที่ดี อาจไม่รัฐที่มีอำนาจในการจัดการสังคมอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด รัฐที่สามารถจัดการความสัมพันธ์เชิงอำนาจของผู้ได้ปกครองได้อย่างรวดเร็ว แต่รัฐที่ดี คงจะเป็นรัฐที่มีความหมายที่รัฐนั้น เป็นรัฐที่เหมาะสมกับประชาชน เปรียบเสมือนรัฐช่วยสร้างสภาพแวดล้อมให้มีความเหมาะสมต่อเมล็ดพันธ์แต่ละชนิดให้สามารถเจริญเติบโตภายในสังคมได้ดี ปกป้องทรัพย์สินส่วนตัวของประชาชนที่หามาได้ ประชาชนก็ยินยอมมอบอำนาจในการสละสิทธิเสรีภาพบางประการเพื่อให้รัฐเข้ามาดูแล
- รัฐที่เหมาะสมในอุดมคติของนักศึกษาเป็นอย่างไร เขียนเรียงความหนึ่งหน้ากระดาษ (5 คะแนน)

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยทฤษฎีการเมือง ในยุคกรีกโบราณ

- การเมืองในความหมายของชาวกรีกโบราณ
- คำว่าการเมือง (politics) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกโบราณว่า “polis” ซึ่งหมายถึงว่า “รัฐ” อลิสโตเติล ได้ให้นิยามความหมายของการเมืองกรีกโบราณ คือ ทฤษฎีการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในนครรัฐ
- การมีชีวิตอยู่ร่วมกันในนครรัฐ จึงหมายถึง การตัดสินใจทุกอย่างจะต้องอาศัยการใช้คำพูดการโน้มน้าวและการชักชวนไม่ได้อาศัยการบังคับหรือความรุนแรงแบบที่ผู้ปกครองใช้กับผู้ใต้ปกครอง

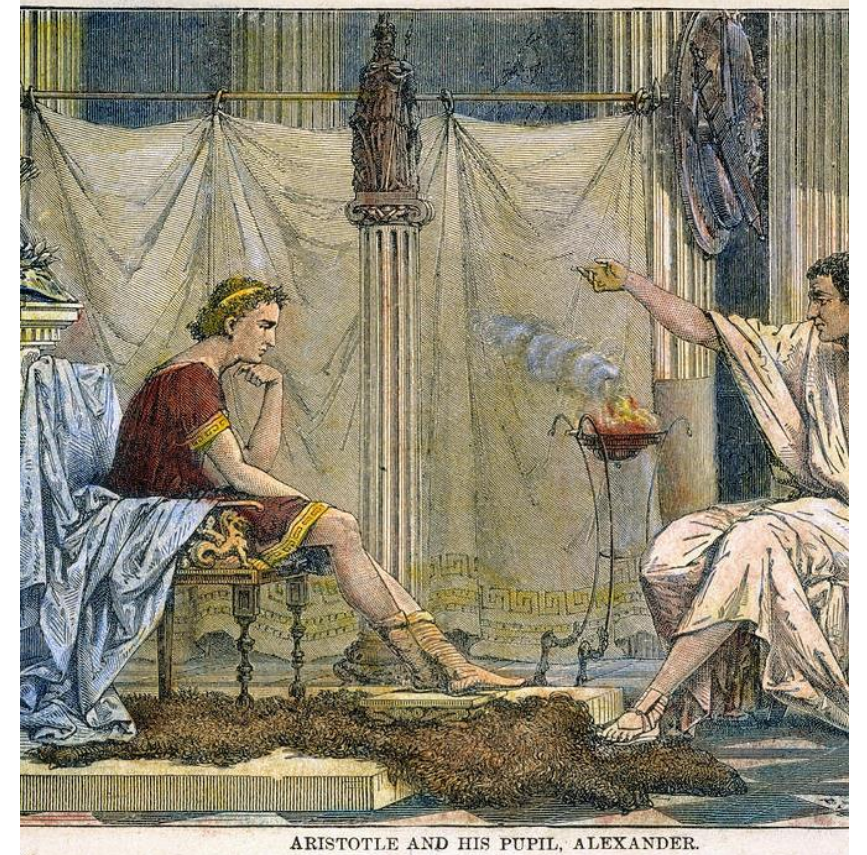

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

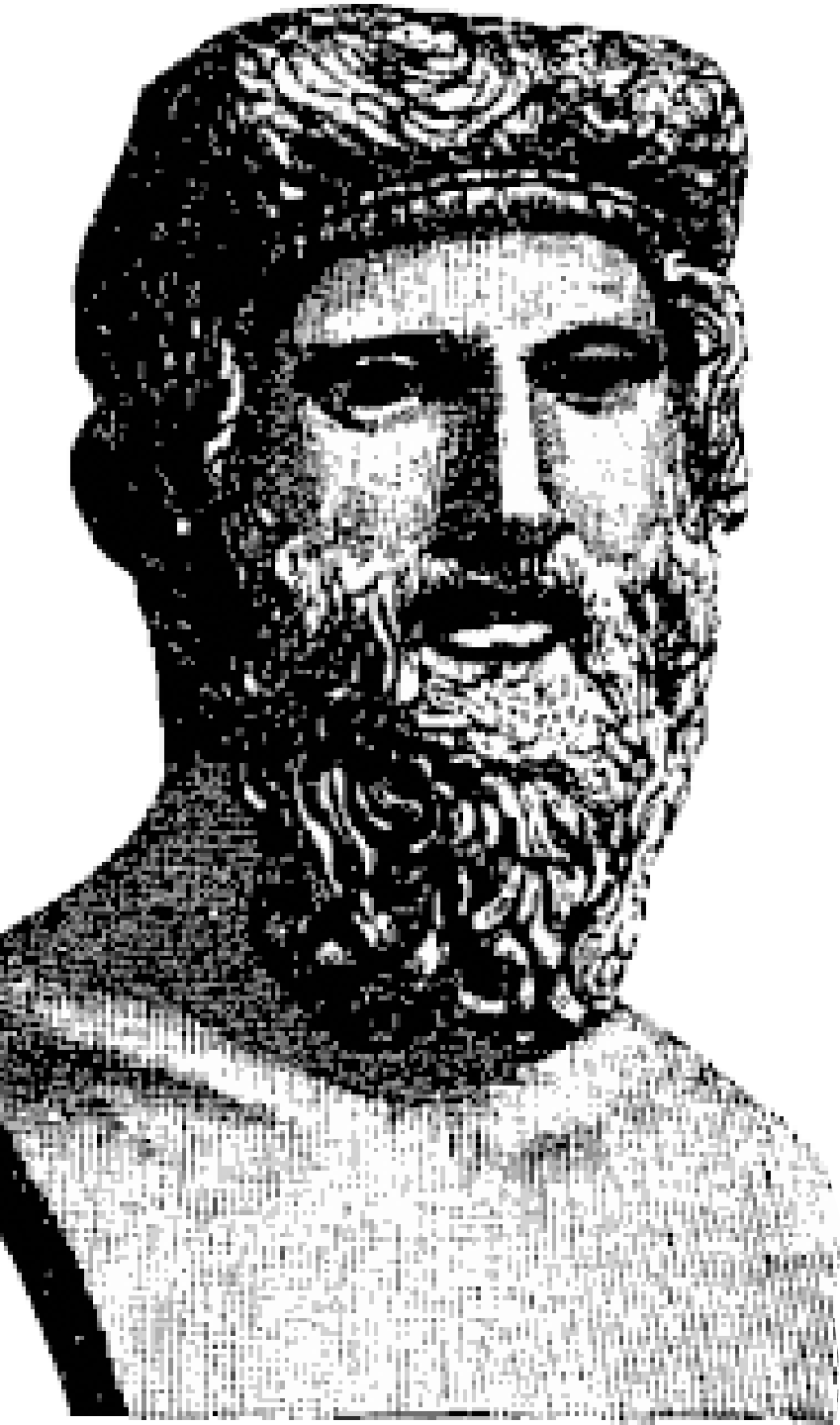
- การเมืองในความหมายของชาวกรีกโบราณ
- การเมืองในสมัยกรีกโบราณเน้นคุณค่า ด้านมนุษยนิยม (humanism) คือ เชื่อในเรื่องของเหตุผลพวกเขาเชื่อว่าผู้แก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ก็คือตัวมนุษย์เอง ไม่ใช่พระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่นใดมนุษย์สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ก็เพราะตัวมนุษย์มีสิ่งสำคัญ สิ่งหนึ่งที่แฝงอยู่นั้นก็คือเหตุผล เหตุผลเป็นหัวใจของปัญญาซึ่งทำให้มนุษย์สามารถแสวงหาคำตอบกับปัญหาทั้งหมดที่ปวงได้ **นักปรัชญากรีกส่วนใหญ่จึงเชื่อว่าชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีเหตุผล** ความเชื่อมั่นในความมีเหตุผลของมนุษย์ และความสนใจในเรื่องการเมืองเป็นสองปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่ทำให้ชนชาติกรีกโบราณสามารถพัฒนาอารยธรรมของตนเองให้เจริญก้าวหน้าได้ถึงขณะที่ไม่มีชนชาติใดก่อนหน้านี้ทำได้เลย

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- วิธีพลเมืองของชาวกรีกโบราณ
- โดยลักษณะ พื้นที่ และการให้ความหมายของพลเมืองชาวกรีกจะแตกต่างกันออกไปจากขอบเขตของที่บ้านและขอบเขตอาณาบริเวณทางการเมือง
- ซึ่งความสัมพันธ์ต่าง ๆ ของคนในครอบครัวในบ้านที่พักอาศัยไม่ได้อยู่ในระดับที่เท่าเทียมกัน เพราะสมาชิกต่าง ๆ ในครอบครัวจะต้องพึ่งพาอาศัยหัวหน้าครอบครัวเป็นหลักในการดำรงชีวิตทำให้หัวหน้าครอบครัวมีสถานะและอำนาจเหนือสมาชิกคนอื่นในครอบครัวยิ่งถ้าบ้านนั้นมีทาสอยู่ด้วย การบังคับโดยอาศัยความรุนแรงหรืออำนาจที่มากกว่าคนหัวหน้าครอบครัวที่มีสถานะเป็นเจ้านายแต่ถ้าในบ้านก็ย่อมปรากฏออกมาให้ชัดเจน
- ในทางตรงกันข้ามเมื่อหัวหน้าครอบครัวได้ก้าวเท้าออกจากบ้านและแสดงบทบาททางการเมืองต่อหน้าชุมชนของเขาแล้ว เขาได้การเป็นพลเมืองกรีกซึ่งมีความเท่าเทียม โดยไม่ได้แบ่งแยกรายได้ หน้าตา หรือสถานะทางสังคมแต่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการชักจูงผู้อื่น เพื่อให้เห็นด้วยกับความต้องการของตนเอง

ARISTOTLE AND HIS PUPIL, ALEXANDER.

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- เพลโต : อุดมรัฐ
- เพลโต (427-347 B.C.) เป็นนักปราชญ์ชาวกรีกผู้มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ทฤษฎีทางการเมืองในฐานะเป็นรากฐานและหลักฐานที่ยืนยันถึงมนุษย์ผู้เป็นสัตว์สังคมทางการเมืองที่มีเสรีภาพอย่างเท่าเทียม
- เขาเป็นผู้ก่อตั้งมหาวิทยาลัยแรกของโลกที่ชื่อว่า อคาเดมี (academy) ซึ่งมีอายุยาวนานกว่า 900 ปี ซึ่งถูกทำให้ปิดตัวลงโดยจักรพรรดิจัสติเนียนเพราะว่าขัดต่อหลักศาสนา
- คุณูปการที่มากมายของเพลโตปรากฏต่อมาอย่างยาวนานในหนังสือที่เขาเขียนเรื่อง “อุดมรัฐ” (the republic)

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- **อูตมรัฐ (Republic)** ว่ารัฐหรือระบอบการปกครองที่ดีจะต้องมีผู้ปกครองที่มาจากนักปราชญ์ ซึ่งเป็นคนๆ ที่มาจากกลุ่มของชนชั้นผู้ปกครองที่มีความรู้ ได้รับการศึกษาอบรมฝึกฝนมาอย่างดี และโดยเฉพาะมีคุณภาพสูง เขาได้เสนอรูปแบบการปกครองในลักษณะ "**POLITY**" ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่จะต้องมีกฎหมายสูงสุดคือ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งชนชั้นปกครองไปทำหน้าที่ปกครองรัฐ เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม หากประชาชนพบว่า ผู้ปกครองที่ตนเลือกเข้าไปทำหน้าที่บกพร่องหรือทำเพื่อประโยชน์ส่วนตนมิใช่เพื่อประชาชนส่วนรวม ประชาชนก็มีสิทธิเปลี่ยนผู้ปกครองใหม่ได้

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- อริสโตเติล (384-322 B.C.) เป็นหนึ่งในไม่กี่บุคคลในประวัติศาสตร์ที่ได้ศึกษาแทบทุกสาขาวิชาที่มีในช่วงเวลาของเขา ในด้านปรัชญา อริสโตเติลเขียนเกี่ยวกับ สุนทรียศาสตร์, เศรษฐศาสตร์, จริยศาสตร์, การปกครอง, อภิปรัชญา, การเมือง, จิตวิทยา, วาทศิลป์ และ เทววิทยา เขาเกิดที่เมืองสตากีรา (Stagira) ในแคว้นมาเซโดเนีย (Macedonia) ซึ่งเป็นแคว้นที่แห่งแหล่งทางตอนเหนือสุดของทะเลเอเจียน (Aegean Sea) ของประเทศกรีก

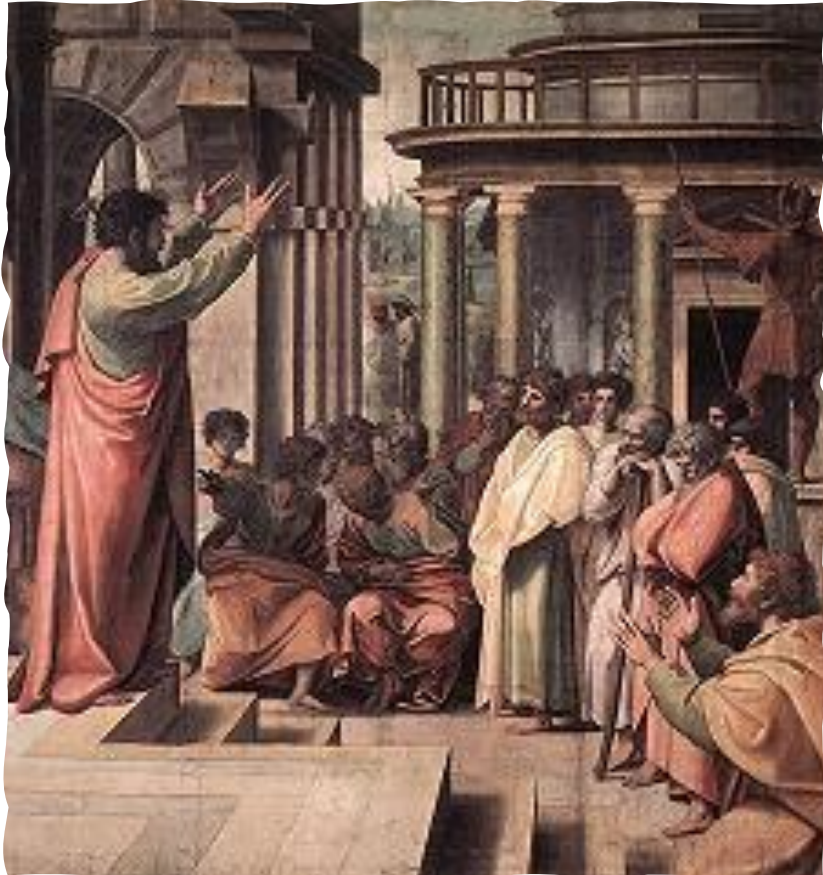

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- แนวคิดเรื่อง ภาว หรือการแปรสภาพมาเกิดขึ้น (coming-to-be) เขาเสนออุปมาสองประการที่มีศักยภาพอยู่ในสิ่งทั้งหลายทั้งปวงซึ่งกลายเป็นสภาพอื่นได้
- ประการแรก ไข่แฝงไว้ซึ่งศักยภาพที่จะกลายเป็นไก่
- และประการที่สองคือเมล็ดพืชแฝงไว้ซึ่งศักยภาพที่จะกลายเป็นต้นไม้ใหญ่ได้ ฉะนั้นใด ความคิดของมนุษย์ก็ฉนั้น
- เมื่อเริ่มคิดนั้นอาจปราศจากรูปร่าง แต่พอตั้งใจคิดหนักขึ้น ๆ จนเอาความคิดเข้ารูป กลายสภาพออกมาเป็นวิทยาการที่ชัดเจนได้แนวคิดของเขามีนัยยะสำคัญสำหรับการวิเคราะห์ทางการเมืองเพราะถือเป็นภูมิหลังของการตั้งโครงสร้างทางจริยธรรมและปรัชญาทางการเมืองโดยพิจารณาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เรารู้จักเป็นขั้นขึ้นไป โ
- ดยเฉพาะอย่างยิ่งมนุษย์ในฐานะที่เป็นสัตว์สังคมชนิดหนึ่งเราต้องใช้ร่างกายได้รับการเลี้ยงดูทางชีววิทยา ธรรมชาติของเราต้องการอาหารเลี้ยงชีพ แต่ลำพังอาหารเท่านั้นไม่เพียงพอเพราะมนุษย์ก็ดุดังสิ่งอื่นตรงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะพิเศษของตนเขากล่าวด้วยว่านอกเหนือจากความเป็นสัตว์ ที่ต้องการอาหารเพื่อการดำรงชีวิตแล้วมนุษย์ยังดำรงชีวิตเพื่อให้ทรงอยู่กับเป็นเอกลักษณ์อันเป็นพิเศษ

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

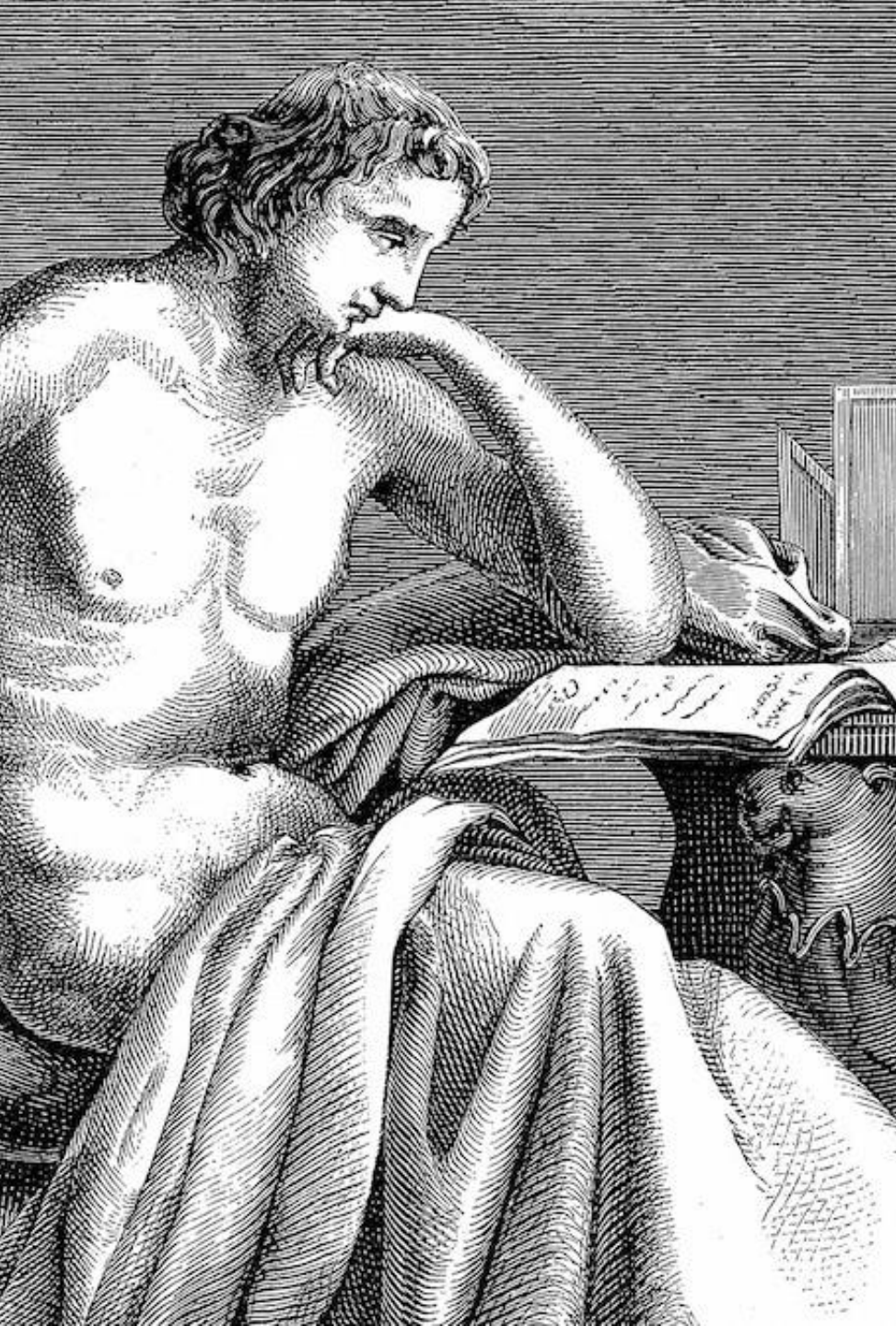

- โดยเอกลักษณ์พิเศษของมนุษย์จำเป็นต้องได้รับการดูแลทะนุถนอม เลี้ยงดูอยู่ตลอดเวลาที่ดำรงชีวิตอยู่นั้นก็คือการรับรู้ความอยากมีอยากเป็นและสติปัญญา เขาเสนอภาพสถานการณ์ทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์เพื่อพิจารณาการดำรงอยู่ ของมนุษย์ **จำเป็นต้องนึกถึงจิตใจ** ของผู้อื่นจำเป็นต้องมีมิตรภาพเมตตากรุณาหากปราศจากคุณสมบัติดังกล่าวเสียแล้วยากที่สังคมจะดำรงอยู่ได้อย่างสันติ สัตว์ป่าและเทวดาอาจดำรงอยู่ได้โดยปราศจากการจัดระบบ จะบรรลุผล การเป็นคนมีความเมตตากรุณาเท่านั้นที่จะเรียนรู้เรื่องชั่วและดี ยุติธรรม อยุติธรรม และคุณค่าต่าง ๆ ผู้ที่รู้จักคุณค่าดังกล่าวย่อมตั้งครอบครัวและนครรัฐขึ้นได้
- **มนุษย์โดยธรรมชาติ เป็นสัตว์การเมือง** แปลว่า โดยธรรมชาติ ธรรมชาติมันกำหนดให้เราเป็นสัตว์การเมือง ธรรมชาติ คือ สภาพที่ยังไม่มีการปรุงแต่ง **มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง** หมายความว่า มนุษย์เป็นสัตว์ชนิดหนึ่ง ที่จะบรรลุความสมบูรณ์ เป็นมนุษย์ที่เต็มตัวทั้งกายและใจได้ ต่อเมื่อ อยู่รวมกัน เป็นเมือง เป็นชุมชน เป็นสังคม เป็นรัฐ แต่ต้องมากกว่าอยู่กันเพียงครอบครัว การอยู่ด้วยกันเป็นเมือง จะเป็นการเอื้อให้มนุษย์พัฒนาหรือว่า เจริญเติบโตทางจิตใจ ไปถึงจิตที่สมบูรณ์

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองใน ยุคกรีกโบราณ

- อริสโตเติล เสนอว่าชีวิตที่ดีคือชีวิตที่มีคุณธรรม คุณธรรมนั้นสามารถสั่งสอนกันได้โดยตรง มีลักษณะเป็นกิจกรรมของเหตุผลในเชิงทฤษฎี (**intellectual virtue**) แต่การจะเรียนรู้คุณธรรมนั้นจะต้องลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (**ethical virtue**) ด้วยความพอเหมาะโดยเน้นความเป็นเลิศ (**arête**) ซึ่งหมายถึงคุณธรรมด้วยปัญญาเชิงปฏิบัติ (**phronesis**) และความสุข (**eudaimonia**) คุณธรรมเป็นเรื่องของการมีชีวิตที่ดีในชุมชน และการจะพัฒนาคุณธรรมเพื่อมีชีวิตที่ดีเช่นนั้นได้ จำเป็นต้องอาศัยบริบทที่เหมาะสม อันได้แก่ ชุมชน สถาบันทางสังคม หรือรัฐที่ดี จึงต้องมีการวางมาตรฐานความประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นแบบแผนของสังคม โดยตราเป็นกฎหมาย

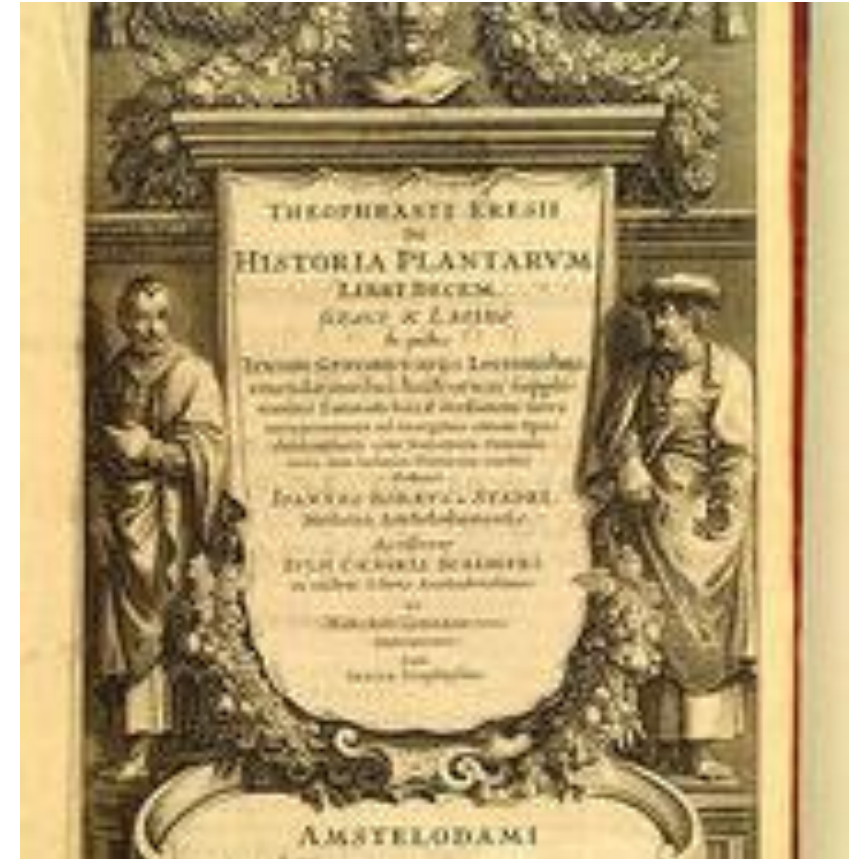

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่ปรากฏชัดว่า ไม่มีคุณธรรมทางลักษณะนิสัยอันใดที่จะเกิดแก่มนุษย์โดยธรรมชาติ หมายความว่า **มนุษย์ไม่ได้เกิดมามีคุณธรรมโดยกำเนิดและไม่มีสิ่งที่เกิดในธรรมชาติอันใดจะก่อให้เกิดลักษณะที่ตรงกันข้ามกับธรรมชาติของสิ่งนั้นได้** ยกตัวอย่างเช่น ก้อนหินที่โยนขึ้นไปในอากาศย่อมตกลงมา ไม่สามารถที่จะทำให้มันลอยขึ้นไปเองได้ ไม่ว่าจะใช้ความพยายามมากเท่าใด ดังนั้น คุณธรรมจะเกิดขึ้นในตัวมนุษย์ได้ก็ไม่ใช่โดยธรรมชาติ แต่ธรรมชาติบางประการในตัวมนุษย์อันได้แก่ปรีชาญาณทำมนุษย์ให้มีความสามารถ ที่จะมียุคุณธรรมนั้นได้ และคุณธรรมทางศีลธรรมเกิดได้ด้วยการประพฤติหรือฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกรีกโบราณ

- คุณธรรมทางศีลธรรมเป็นสภาวะของลักษณะนิสัยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกประสบการณ์จะเป็นตัวแสดงให้เห็นว่า สภาวะลักษณะนิสัยที่ได้ทำให้บุคคลมีความสามารถทำหน้าที่ของแต่ละคนได้อย่างถูกต้องนั้น ต้องขึ้นอยู่กับรู้จักความพอดีระหว่างความมากเกินไปและน้อยเกินไป บุคคลที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีคุณธรรมทางศีลธรรมมักจะเลือกแสดงออกที่มีความ สอดคล้องกับ "วิถีกึ่งกลาง" (golden mean) เขาเสนอว่าวิถีกึ่งกลางไม่ได้เหมือนกันในทุก ๆ คน (Albert, et al., 1984: 40) โดยอริสโตเติล ได้กล่าวถึง "วิถีกึ่งกลาง" ไว้ว่า สิ่งนี้ไม่ได้มีมาตรฐานวัดอย่างตายตัว เป็นอย่างเดียวกันสำหรับทุกคน วิถีกึ่งกลางเป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่องอยู่กับแต่ละบุคคลเองว่าในสภาพแวดล้อม หรือสถานการณ์นั้น ๆ

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุค สมัยโรมัน

“Dulce et decorum est pro patria mori”

การตายเพื่อประเทศของตนช่างหวานล้ำและเหมาะสม

Horace

การเมืองในกรีซตั้งอยู่บนหลักเหตุผล แต่สำหรับชาวโรมันนั้นตั้งอยู่
บนความรัก รักในตัวของประเทศและรักในกรุงโรม ชาวโรมันมองว่า
นครของตนเปรียบดังครอบครัว

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน

- กฎหมายและความรักชาติของชาวโรมัน
- ความรักในชาติได้ยิ่งในศักดิ์ศรีของชาวโรมันยังก่อให้เกิดแนวคิดทางการเมืองสมัยใหม่ที่เรียกว่าการเมืองแบบสาธารณรัฐ (republics) หรือมหาชนรัฐ อันเป็นแนวคิดทางการเมืองที่เน้นบทบาทของพลเมือง สำหรับแนวคิดทางการเมืองแบบสาธารณะ แล้วการเมืองคือคุณธรรม (civic virtue) กล่าวคือการเมืองคือกิจกรรมเพื่อส่วนรวมมิใช่เรื่องการแข่งขันหรือการแย่งกันหาอำนาจเพื่อเอาไปหาผลประโยชน์เฉพาะตัว
- เมื่อเปรียบเทียบเพราะว่าชาวโรมันและชาวกรีก พบว่าชาวโรมัน มักมองความเป็นจริงในขณะที่ชาวกรีกเป็นนักอุดมคติ ชอบใคร่ครวญปัญหาในเชิงนามธรรมในทางกลับกันชาวโรมันชอบในสิ่งที่เป็นรูปธรรม และมีลักษณะเป็นนักปฏิบัติมากกว่า ชาวโรมันชอบใช้สามัญสำนึกมากกว่าหลักการขณะเดียวกันก็พร้อมที่จะประนีประนอมแนวความคิดและความต้องการของฝ่ายตนลงเพื่อให้ปัญหาเหล่านี้มีหนทางและทางออกที่จะแก้ไขปัญหาและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงจึงโดยเป้าหมายสูงสุดคือเสรีภาพของสังคมและความคงอยู่ของอาณาจักร

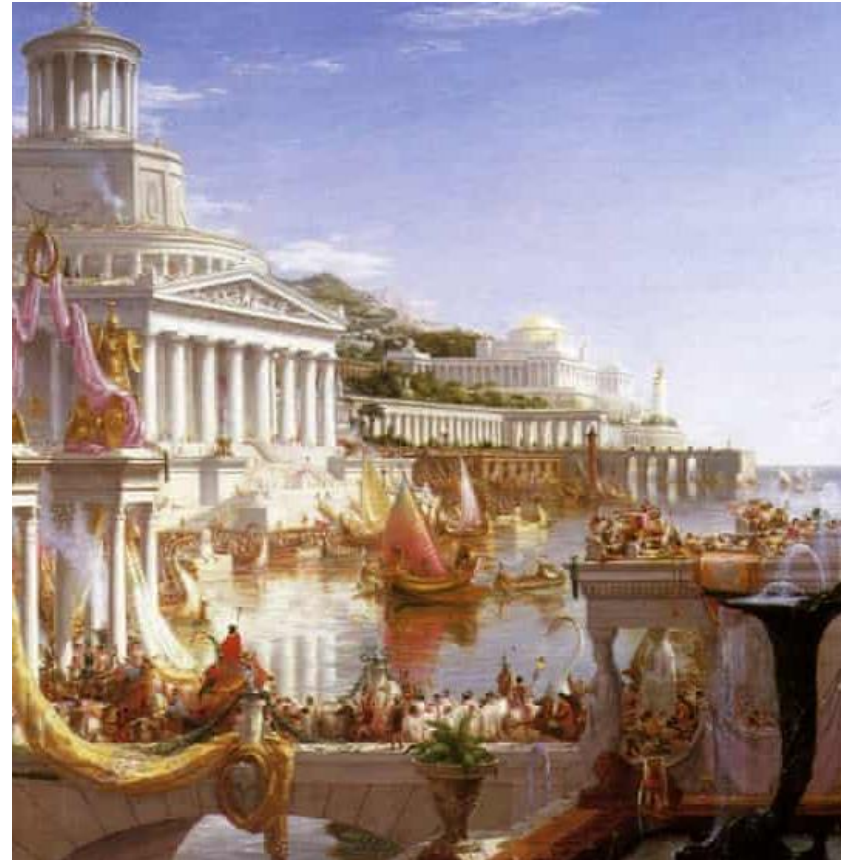
ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน

- กฎหมายและความรักชาติของชาวโรมัน
- นอกจากคุณสมบัติอีกอย่างที่สำคัญของชาวโรมันคือการมีความอดทน อดทนต่อความแตกต่างของชาวต่างชาติความรักและความภาคภูมิใจในชาติตลอดจนอดีตของชาติตนดังกล่าวไม่ส่งผลให้ชาวโรมันรังเกียจคนต่างชาติหรือดูถูก คนต่างชาติว่าต่ำต้อยไปกว่าพวกของตน เมื่อพิจารณา เราสามารถเห็นความแตกต่างระหว่างชาวกรีกและชาวโรมันได้ประการหนึ่งคือความเสมอภาคความเสมอภาคของกวีรชนจำกัดอยู่ที่พลเมืองของนครรัฐเท่านั้นส่วนของโรมันความเสมอภาคถึงสังคมทั้งมวลไม่จำกัดเฉพาะพวกใดพวกหนึ่ง
- ความสงบร่มเย็นของอาณาจักรโรมันได้ถูกวางรากฐาน มาจากการปกครองและอำนาจความยุติธรรมตามกฎหมายโรมัน ดินแดนทุกส่วนมีความสงบร่มเย็นโดยพลังที่สำคัญที่ช่วยหนุนความสงบร่มเย็นนี้ไว้คือระบบกฎหมายที่ยุติธรรมและเน้นความเสมอภาคของทุกคนไม่ว่าจะเป็นชนชาติใด และอยู่ส่วนไหนในอาณาจักรโรมัน ที่เรียกว่า “Pax Romana”

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน

- กล่าวโดยสรุปได้ว่าอาณาจักรโรมันเกิดขึ้นด้วยจุดหมายเพื่อชีวิตมนุษย์ในโลกนี้อย่างแท้จริงอารยธรรมนี้ไม่ใช่อารยธรรมใหม่แต่เกิดจากการรับผลงานและความคิดในเชิงปรัชญาอารยธรรมของชาวกรีกมาปรับปรุงใหม่ จนเป็นผลทำให้ผันแปรไปจากแนวทางอารยะเดิมในหลายทางอาณาจักรโรมันยังให้แง่คิดแก่คนในยุคปัจจุบันว่าความรักชาติโดยไม่มี การดูถูกชนชาติอื่นเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวโรมันประสบความสำเร็จ ในการสร้าง และรักษาอาณาจักรที่มีขนาดใหญ่ได้อย่างยืนยาวเป็น อาณาจักรที่รวมไปด้วยชนชาวต่างชาติต่างภาษาที่สามารถใช้ชีวิตอยู่ ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และอีกคุณูปการที่อาณาจักรโรมันยังมอบให้แก่ ชาวโลกนั่นก็คือระบบกฎหมายหมายของโรมซึ่งให้เห็นถึงทัศนคติอันมี มนุษยธรรมและเข้าใจในความเป็นมนุษย์

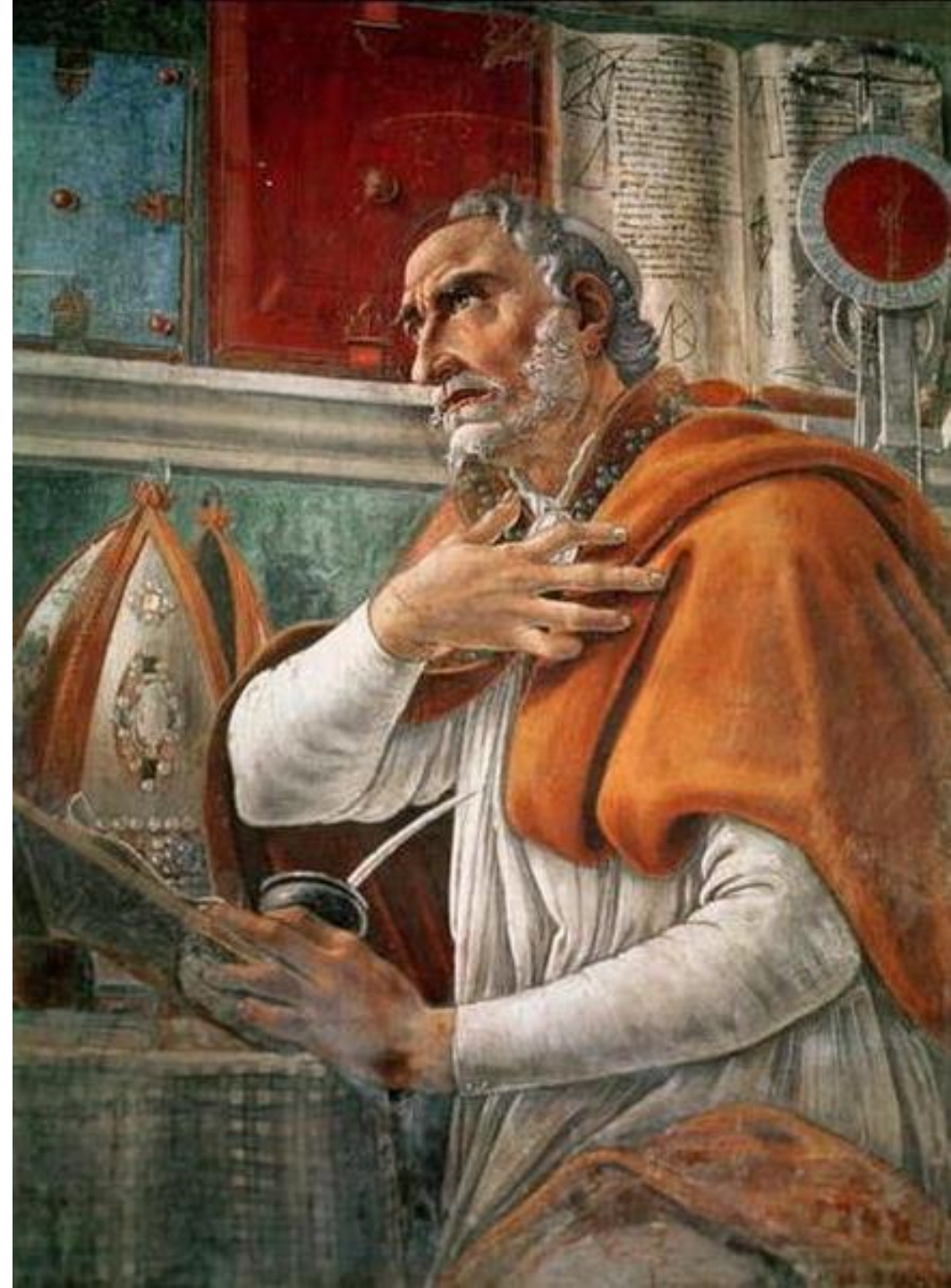

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน

- ออกัสติน : **The City of God (354-430, c.)** ผู้เคลื่อนไหวเปลี่ยนจากแนวความคิดด้านการเมืองจากชีวิตที่ดี คือ ชีวิตที่มีคุณธรรมสู่ ชีวิตที่ดี คือชีวิตที่ศรัทธาในพระเจ้า เขาเน้นย้ำถึงการสอนให้มนุษย์ไม่เชื่อในธรรมชาติแห่งความมีสติปัญญาของตนเองไม่เหมือนกับคำสอนของนักปราชญ์ในสมัยกรีกและโรมันที่เชื่อในสติปัญญาและเหตุผลของมนุษย์ ความคิดของเขาแตกต่างจากความคิดของกรีกแบบที่สอนว่ารัฐเป็นรูปแบบของการพัฒนาที่สูงสุดของสังคมมนุษย์และศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวจะได้รับการพัฒนาให้แสดงออกมาภายนอกสูงสุดก็ต่อเมื่อเข้ามาอาศัยอยู่ในนครรัฐ
- รัฐหรืออาณาจักรจะมีความหมายก็ต่อเมื่อทำหน้าที่ ที่รับใช้ศาสนจักรซึ่งเท่ากับเป็นการปฏิบัติตามพระบัญชาของผู้เป็นเจ้าของคนที่สำคัญที่สุดของความคิด เช่นนี้คือความเชื่อว่ารัฐไม่มีอำนาจยิ่งใหญ่และไม่อาจมาทำอะไรได้ตามอำเภอใจนอกเหนือจากปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบ
- มนุษย์ → พระเจ้า

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคสมัยโรมัน

- ออกัสติน : **The City of God** กฎเกณฑ์อันสมบูรณ์ที่สุด นั่นคือกฎหมายของพระเจ้าอันเป็นเจตจำนงอันศักดิ์สิทธิ์ของพระองค์ ส่วนกฎหมายธรรมชาตินั้นเขาอธิบายว่าเป็นกฎเกณฑ์ที่ดำรงอยู่ในสิ่งที่พระเจ้าได้สร้างสรรคขึ้น กฎเกณฑ์นี้มีลักษณะแตกต่างจากกฎนิรันดรที่กฎนิรันดรเป็นกฎที่ดำรงอยู่ในพระเจ้าแต่กฎธรรมชาติเป็นกฎที่ดำรงอยู่ในสิ่งที่ถูกสร้างกฎนิรันดรจึงมีความสมบูรณ์กว่ากฎธรรมชาติ โดยพระเจ้าได้สร้างมนุษย์ตามฉายาของพระองค์
- ซึ่งถือเป็นเหตุการณ์ที่เปลี่ยนผ่านความหมายของรัฐแบบกรีกโบราณและอารยะธรรมโรมันที่เกิดขึ้นมาในอดีต

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- อิทธิพลทางการเมืองและความรุ่งเรืองของคริสตจักร
- อาณาจักรโรมันล่มสลายลงในราวปลายศตวรรษที่ 5 เนื่องจากถูกรุกรานจากพวกป่าเถื่อนประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป ย่างเข้าสู่สมัยกลางกินเวลารวมกว่าหนึ่งพันปี
- ลักษณะความสำคัญในสังคมมีลักษณะกลายเป็นความสัมพันธ์แบบป่าวกกับนาย หรือแบบหัวหน้ากับลูกน้อง กล่าวคือฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ให้ความคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับใช้จากกล่าวได้ว่าในยุคนี้คนที่มีกำลังน้อยจำเป็นที่จะต้อง เข้ามาสวามิภักดิ์ต่อผู้มีกำลังที่มากกว่า ความสัมพันธ์ ผูกพันตอบสนองกันแบบเจ้านายและเหล่าเช่นนี้เรียกว่าระบบศักดินา (feudalism)
- สถาบันที่ยังดำรงอยู่ได้หลังจากจักรวรรดิโรมันล่มสลายไปแล้วก็คือ “ศาสนจักรคริสต์เตียน” ซึ่งยังคงสืบทอดมรดกทางความคิดและธรรมเนียมการปกครองต่อมาจากจักรวรรดิโรมัน คนในสมัยกลางจึงถือว่าศาสนจักรเป็นเสมือนตัวแทนเพื่อ สืบทอดอารยธรรมโรมันอันรุ่งเรืองที่เชื่อว่าโรมันคาทอลิก หมายถึง ความเชื่อที่รับกันเป็นสากลเป็นการยืนยัน สถานภาพของศาสนจักรว่าเป็นศูนย์กลางความเชื่อที่ถูกต้องซึ่งเผยแพร่ไปทั่วสารทิศ โบสถ์ จึงกลายเป็นศูนย์กลางของการปกครอง

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- เราจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้อดีต เพื่อเข้าใจปัจจุบัน
- ความคิดพื้นฐานของศาสนาคริสต์ นั้นมาจากความคิดทางศาสนายูดา (judaism) ซึ่งมีความเชื่อว่าพระเจ้าของบรรพบุรุษของตนเป็นผู้สร้างโลกและปกครองโลก จึงมีธรรมเนียม ปฏิบัติต่อกันมาว่าพระเจ้าทรงโปรดปรานชาวยิวเป็นพิเศษ โดยเลือกสรรให้เป็นคู่พันธสัญญา และได้มอบบัญญัติสิบประการให้ชนชาติยิวเพื่อนำไปปฏิบัติ โดยพระเจ้าได้ให้คำมั่นสัญญากับชาวยิวว่าเมื่อได้ชาวยิวได้ปฏิบัติ ตามที่พันธสัญญาที่พระองค์มอบให้แล้วพระองค์จะปกป้องชนชาติยิวให้กลับไปอยู่ในที่ตั้งและหลักฐานถิ่น ดั้งเดิมของชนเผ่าตน
- โดยยังมีคำสอนที่กล่าวกันต่อมาว่าเมื่อใดที่ชาวยิวเสื่อมโทรมตกต่ำพระเจ้าจะทรงผู้มาเยือน เพื่อนำให้ชนชาติยิวรอดพ้นจากภัยอันตรายความเชื่อเหล่านี้ได้ส่งต่อสืบทอดมายังชาวกรีก และเมื่อประมาณสองพันปีที่แล้วพระเยซูได้อุบัติขึ้นในหมู่ชาวยิวพระเยซูได้แสดงตนว่าพระองค์นั้นเป็นบุตรของพระเจ้าและเป็นพระเจ้าผู้มาโปรดโลกมนุษย์ ผู้ใดที่มีศรัทธาในพระองค์และรับพระนามของพระองค์เป็นที่พึ่งก็จะได้ชื่อว่าเป็นคริสเตียนพ้นจากอำนาจของบาปดั้งเดิม และรอดพ้นให้มีชีวิตนิรันดรสืบไป
- ชีวิตของมนุษย์คริสเตียนมีเพียงชีวิตเดียว

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- นอกเหนือจากการมีชีวิต ที่ต้องอยู่รอดภายใต้สภาพการขูดรีดของบรรดาขุนนางแล้วพวกเขาส่วนใหญ่ก็คงยังต้องพากันสนใจต่อการรอดพ้นของตนเอง สนใจว่าเมื่อตัวเองตายไปแล้วถึงวันพิพากษา วิญญาณจะได้ไปอยู่ร่วมบสรวงสวรรค์กับพระเจ้า ทำให้ไม่สนใจที่จะทำความเข้าใจต่อสิ่งต่าง ๆ รอบตัวการที่ผู้คนส่วนใหญ่พากันสนใจแต่โลกมากทำให้พวกเขายอมรับสภาพสังคมที่เป็นอยู่ รวมทั้งไม่สนใจต่อการศึกษาแสวงหาความรู้ที่จะทำความเข้าใจต่อธรรมชาติรอบ ๆ ตัวอีกทั้งวิทยาการความรู้ต่าง ๆ ที่เคยมีมาตั้งแต่สมัยกรีกโรมันเป็นต้องอันหยุดชะงักนิ่งลงในสมัยนี้ ผู้คนส่วนใหญ่ละเลยต่อการศึกษาความคิดของชาวกรีกและโรมันดังกล่าว จะมีก็แต่บรรดานักบวชจำนวนหนึ่งที่ยังคงศึกษาอารยธรรมโบราณเหล่านั้นอยู่

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- ST. Augustine : นักปรัชญาแบบศาสนา
- การเน้นย้ำความเชื่อที่ว่ามนุษย์นั้นตกต่ำและมีชีวิตอย่างเต็มไปด้วยความชั่วร้าย อันเป็นคำสอนของนักปราชญ์ในศาสนาคริสต์ที่มีชื่อว่า เซนต์ ออกัสติน ความคิดของเขาเป็นการสอนให้มนุษย์ไม่เชื่อในธรรมชาติแห่งความมีสติปัญญาของตนเองไม่เหมือนกับคำสอนของนักปราชญ์ในสมัยกรีกและโรมันที่เชื่อในสติปัญญาและเหตุผลของมนุษย์ ความคิดของเขานี้ต่างกับความคิดแบบกรีกของอริสโตเติล ที่สอนว่ารัฐเป็นรูปแบบการพัฒนาที่สูงสุดของสังคมมนุษย์และศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวได้รับการพัฒนาให้แสดงออกมาภายนอกสูงสุดก็ต่อเมื่อได้เข้ามาอยู่อาศัยในนครของรัฐ
- รัฐหรืออาณาจักรจะมีความหมายก็ต่อเมื่อทำหน้าที่รับใช้ศาสนจักร ซึ่งเท่ากับเป็นการปฏิบัติตามพระบัญชาของพระเจ้า ผลที่สำคัญของความคิดเช่นนี้ก็คือความเชื่อที่ว่ารักไม่มีอำนาจยิ่งใหญ่ และไม่อาจทำอะไรได้ตามอำเภอใจนอกจากปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบ

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- **ST. Thomas Aquinas** : นักปรัชญาแบบศาสนา
- ความเชื่อของเขาตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักเหตุผลและยกย่องให้เหตุผลสูงขึ้นเหนือจะคำสอนเดิมของเซนต์ออกัสติน โดย เซนต์ โทมัส ได้เสนอว่าพระเจ้าเป็นผู้สร้างโลกขึ้นด้วยสติปัญญาคือตามเจตจำนงที่ประกอบไปด้วยเหตุผลของพระองค์พระเจ้าสร้างมนุษย์และสรรพสิ่งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน
- ด้วยเหตุนี้สรรพสิ่งดำเนินไปอย่างมีกฎเกณฑ์ของตน โดยเฉพาะมนุษย์มีธรรมชาติที่ดีมีเหตุผลรู้ผิดชอบชั่วดีและสิ่งที่ดีสิ่งที่ถูกต้องก็ย่อมเป็นไปโดยสอดคล้องกับธรรมชาติที่มีเหตุและผลของมนุษย์นั่นเอง จะเห็นได้ว่าความคิดของอริสโตเรออสสรรพสิ่งดำเนินไปอย่างมีจุดหมายก็ได้รับการยอมรับจาก เซนต์ โทมัส
- ในปลายศตวรรษที่ **15** สถานะของศาสนจักรก็ได้ตกต่ำลงอย่างมาก มาจากการแก่งแย่งชิงดีความเสื่อมทางศีลธรรมในคณะสงฆ์มีการชว่ชิงอำนาจและผลประโยชน์ระหว่างพวกผู้ใหญ่กันอย่างโจ่งแจ้ง โดยการอ้างศาสนาและพระเจ้าการไถ่บาปมาแสวงหาผลประโยชน์

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- ในขณะที่ศาสนาจะตกต่ำลงฝ่ายอาณาจักรก็กลับมามีอำนาจเติบโตใหญ่ ประเทศที่มีกษัตริย์ราชวงศ์ที่เข้มแข็งก็ตั้งมั่นอยู่ในชัยภูมิที่ดีสามารถตั้งตัวเป็นใหญ่รวบรวมเอาแคว้นต่าง ๆ เข้ามาอยู่ในอำนาจได้เรื่อย ๆ อย่างเช่นราชวงศ์ฝรั่งเศสที่กรุงปารีส สามารถตั้งตนเป็นใหญ่เหนือดินแดนของชาวฝรั่งเศสรวบรวมอำนาจเจ้านครต่าง ๆ ให้มาอยู่ในอำนาจของกษัตริย์ปารีสได้ แต่ในหลายภาคส่วนยังคงเกิดความขัดแย้งขึ้น
- จึงได้เกิดหลักการการยกย่องอำนาจส่วนกลางของรัฐให้มีคุณค่าอยู่ในตัวมันเองโดยไม่ต้องพึ่งพาสิ่งใด ซึ่งมีนักปราชญ์ชาวฝรั่งเศส ที่ชื่อว่า จังโบแดง (Jean Bodin 1530-1596) ได้เสนอแนวคิดแนวความคิดด้านการปกครองของรัฐที่เรียกว่า อำนาจในการปกครองสูงสุด หรืออำนาจอธิปไตย (Sovereignty)

ว่าด้วยทฤษฎีการเมืองในยุคกลาง

- โดยเขาเสนอว่ารัฐจะดำรงอยู่และดำเนินต่อไปได้ จะต้องมีอำนาจการปกครองสูงสุดในแผ่นดินที่เรียกว่าอำนาจอธิปไตย โดยนิยามแล้วคือ อำนาจสูงสุดเหนือประชาชนในรัฐอื่นไม่จำกัดหรือยับยั้งด้วยกฎหมายได้ เขายังกล่าวอีกว่าอำนาจอธิปไตย (**Sovereignty**) คืออำนาจเหนือพลเมืองของรัฐเป็นอำนาจเด็ดขาดและเป็นนิรันดร์ ความสำคัญของการคิดของเขา มีส่วนช่วยอธิบายความชอบธรรมและการดำรงอยู่ของรัฐสมัยใหม่ซึ่งเพิ่งแยกตัวเป็นอิสระโดยไม่อยู่ใต้อาณัติของศาสนจักรคริสต์เตียน
- จากความเชื่อนี้เอง ทำให้ผู้ปกครองฝ่ายอาณาจักรที่ตั้งตนเป็นใหญ่ จำเป็นต้องมีการสร้างระบบการปกครองที่เข้มแข็งเพื่อเป็นการยืนยันการใช้อำนาจของรัฐทำให้เกิดการรูปแบบการปกครองแบบใหม่ขึ้น ที่เรียกว่าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ (**Absolute Monarchy**) ที่ยืนยันว่ารัฐมีอำนาจสูงสุดเด็ดขาดไม่ถูกยับยั้งด้วยกฎหมายใด

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่

- การเมืองในยุครัฐเจ้าเมืองวิทยาศาสตร์กลายเป็นพระเจ้าองค์ถัดไป
- เมื่อยุโรปเข้าสู่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการหรือยุคเรอเนสซองซ์ (renaissance) มีความหมายในภาษาฝรั่งเศสแปลว่า การเกิดใหม่ ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองฟลอเรนซ์ ประเทศอิตาลี ผู้คนเริ่มย้ายถิ่นฐานมีการศึกษาฟื้นฟูศิลปวิทยาการต่าง ๆ อย่างมากมายในยุคกรีกโรมัน
- ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 ทำให้ความรู้สึกรู้สึกนึกคิดของผู้คนในยุคกลาง เริ่มมีความเชื่อที่ก่อตัว “ว่าความนึกคิดที่ถูกต้องและมีเหตุผลเท่านั้น ที่จะเป็นเครื่องนำทางที่สำคัญของมนุษย์ไปสู่จุดหมายที่ต้องการได้”
- รัฐสมัยใหม่ ได้ปฏิเสธอำนาจของศาสนจักร รวมทั้งปฏิเสธอำนาจของเจ้าของนคร และขุนนางที่สืบทอดกันมาตามประเพณีจารีตระบบศักดินา (Feudalism) ในสมัยการอันเป็นการยืนยันการใช้อำนาจปกครองเป็นของรัฐหรือกษัตริย์แต่เพียงผู้เดียว

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่

- รูปแบบของรัฐสมัยใหม่ได้เคลื่อนเปลี่ยนไป อันเกิดจากการขยายอำนาจของกษัตริย์หรือเจ้าเมืองในสมัยนั้น ประกอบกับจำนวนพลเมืองที่มีมากกว่า ที่เป็นอยู่ในระบอบการปกครองแบบศักดินาในสมัยกลาง
- รัฐสมัยใหม่จึงจำเป็นที่จะต้องมียกกำลังในรูปแบบกองทัพ ที่มีจำนวนมากมีความจำเป็น ที่พร้อมจะทำการต่อสู้ตลอดเวลา รัฐสมัยใหม่ยังต้องพัฒนาระบบคมนาคมสร้างถนนหนทางเชื่อมต่อดินแดนไปยังท้องที่ต่าง ๆ ให้ติดต่อกันได้โดยสะดวกและสัมพันธ์กับส่วนกลางอย่างใกล้ชิด
- ความจำเป็นในการดำเนินกิจการต่าง ๆ รัฐสมัยใหม่ในลักษณะนี้ทำให้รัฐมีความจำเป็นในการเก็บภาษีอากรอย่างมีประสิทธิภาพจึงต้องมีการจัดตั้งหน่วยงานการปกครองส่วนภูมิภาคเพื่อดำเนินกิจการการจัดเก็บภาษีของรัฐในท้องที่ต่าง ๆ มีการแบ่งส่วนแบ่งการบริหารราชการและการปกครองออกเป็นกระทรวงทบวง กรม เพื่อให้ปฏิบัติงานต่าง ๆ ของรัฐได้อย่างทั่วถึงเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบและมีประสิทธิภาพ
- รัฐสมัยใหม่จึงมีงานด้านการปกครองที่จะต้องทำเป็นจำนวนมากหลายเท่าตัวเมื่อเทียบกับการปกครองแบบเจ้าขุนมูลนายหรือระบบศักดินาในแบบเดิม

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้าง รัฐสมัยใหม่

- จาก Hobbes ไปสู่ Locke ถึง Rousseau

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่

- จาก Hobbes ไปสู่ Locke ถึง Rousseau
- Hobbes, ทฤษฎีของฮอบบส์ต่างจากอริสโตเติล ตรงที่อริสโตเติลกล่าวไว้ว่ามนุษย์เป็นสัตว์การเมือง ในทางกลับกันฮอบบส์ได้เสนอว่า โดยธรรมชาติที่แท้แล้วมนุษย์เป็นสัตว์ที่เห็นแก่ตัว เขาถือว่ากฎหมายและสังคมว่าสำคัญกว่าจริยธรรม
- ถ้าเราลองคิดในมุมกลับกันพันธสัญญาควรที่จะเกิดได้ก็ต่อเมื่อมนุษย์มีจริยธรรมมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แต่ฮอบบส์เสนอในสิ่งที่ตรงกันข้าม เขากล่าวว่าอำนาจอธิปไตยทำให้มนุษย์นั้นเกิดพันธสัญญาซึ่งก็สอดคล้องกับความเชื่อของเขา ที่ว่ามนุษย์พึงประพฤติตามความเห็นแก่ตัวเพราะความกลัวในอำนาจอธิปไตยหรือต้องการควบคุมคุ้มครองแลกเปลี่ยนกับการป้องกันตนเอง
- เขาสนับสนุนแนวความคิดของรัฐธรรมาธิปไตย คือ ช่วยให้ความปลอดภัยแก่ปวงชนไม่ใช่เพียงการรักษาชีวิตแต่ยังรวมไปถึงปกป้องทรัพย์สินที่ตนหามาได้ ตลอดจนไปถึงความสามารถในการกระทำตามเจตจำนงโดยไม่ทำให้ส่วนรวมเดือดร้อนหรือไปกระทบสิทธิของผู้อื่น
- ((รัฐ)เสถียรภาพ ◀▶ ความมั่นคงของชีวิต (ประชาชน))

ว่าด้วยการเมืองใน ยุคสมัยสร้างรัฐสมัย ใหม่

- **Locke**, ปรัชญาการเมืองของเขาอาศัยเหตุผลเป็นแกนกลาง ในการใช้เข้าสู่ประเด็นหลักต่าง ๆ ทางสังคมและการเมือง ฉะนั้นศีลธรรมหรือจริยธรรมในแบบของเขา คือ การใช้อำนาจทางการเมืองอย่าเป็นเหตุเป็นผล
- เขานำเสนอหลักการของเสรีภาพ กล่าวคือถ้าเรายอมรับว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผลคิดได้ ทำได้ โดยจะเหตุผลมนุษย์ต้องมีอิสระเสรีเท่าที่จะไม่เป็นผิดเป็นภัยต่อผู้อื่น และมนุษย์ต้องเท่าเทียมกันในฐานะต่างก็เป็นบุตรของพระเจ้าด้วยกัน
- เขาให้ความสำคัญต่อสิทธิในทรัพย์สิน ที่ว่าองค์กรรัฐธำมัตย์จะไม่เข้ามาก้าวร้าวในทรัพย์สินของราษฎร ระบบของสังคมควรดำรงอยู่โดยไม่ควรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเฉียบพลัน โดยทรัพย์สินนั้นนอกจากเป็นการขยายตัวของแต่ละปัจเจกบุคคลออกไปแล้วยังเป็นเครื่องรับรองการทำงานที่เขาทำมาแล้ว จนสะสมเป็นทรัพย์สินสิ่งของไว้อีกด้วย
- รัฐบาลควรออกกฎหมายที่จะประสาน สอดคล้องกับกฎของธรรมชาติ โดยที่มนุษย์จะรู้ได้โดยเหตุผลว่ากฎธรรมชาติเป็นเช่นไร การออกกฎหมายในแต่กรณีควรยึดถึงความจริงที่ว่าเป็นเกณฑ์ (กฎของธรรมชาติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเรียนรู้ได้จากผัสสะและการสังเกตซึ่งต่างจากกฎหมายซึ่งเน้นการที่มนุษย์ต้องปฏิบัติตาม)
- นับได้ว่าล๊อคได้เป็นเป็นผู้ก่ออิฐก้อนแรกวางรากฐานเรื่องของสิทธิ เสมอภาค และเสรีภาพ

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่

- **Rousseau**, ระบบของสังคมที่เขาเชื่อว่าชอบธรรมและถูกต้อง คือ สังคมที่ร่วมกันในนามของประชาชน (**people**) โดยที่คนเรียกคนพวกนี้ว่าราษฎร (**citizens**) ได้ก็โดยที่เขามีส่วนร่วมในอำนาจอธิปไตย ในกรณีเช่นนี้ถือได้ว่าเขาเป็นพลเมือง (**subjects**) ที่อยู่ใต้บังคับแห่งกฎหมายของรัฐการมีส่วนร่วม (**participate**) นั้นคือสาระสำคัญและราษฎรต้องร่วมปกครองอย่างจริงจัง ไม่ใช่แต่โดยรูปแบบเท่านั้น
- เขายังได้เสนอหลักการแนวคิดของการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตย (**sovereignty**) ออกเป็นสามอำนาจด้วยกัน ประกอบไปด้วยอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจตุลาการ และอำนาจบริหารเพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจในระบบการปกครองขององค์กรรัฐชาติปัตถ์อีกด้วย
- อำนาจอธิปไตย (**sovereignty**) = ประชาชน (**citizens**)

ว่าด้วยการเมืองในยุคสมัยสร้างรัฐสมัยใหม่

- จาก **Hobbes** ไปสู่ **Locke** ถึง **Rousseau**
- การปรากฏขึ้นของแนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม (**civil society**) คือการสร้างระบบสังคมการเมืองซึ่งมีรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะปกป้องและรักษาสิทธิหรือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล ที่รัฐนั้นปกครองด้วยระบอบกฎหมายที่บังคับใช้อย่างเท่าเทียมกัน และอำนาจนิติบัญญัติขึ้นอยู่กับ ตัวแทนที่ประชาชน ส่วนใหญ่ได้เลือกเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ในแง่นี้เราจะเห็นว่างานของเขา
- นับเป็นช่วงแรกที่พยายามที่ชี้ชวนให้เห็นเงื่อนไข ของสัญญาประชาคมที่ไม่ใช่เพียงรูปแบบ ของระบบสังคมการเมือง ในทางกลับกันหากแต่จะเป็นการที่สังคมเมืองที่ปกครองในลักษณะ ประชาธิปไตยเสรีนิยมด้วย ซึ่งแนวความคิดนี้ ยังประกอบไปด้วยบริบทของประวัติศาสตร์สิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อข้อเสนอเรื่องสัญญาประชาคมของเขา
- กล่าวคือช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาที่ยุโรปอยู่ในสภาวะ เกิดวิกฤตการณ์ความขัดแย้งทางศาสนา เขาจึงชี้เชิญให้เห็นถึงเรื่องบทบาทของรัฐในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนรวมถึงประเด็นความ อุดหนุนอดกลั้น ต่อความหลากหลายภายในสังคมซึ่งจะกลายเป็นรากฐานที่สำคัญของแนวคิดเสรีนิยมในปัจจุบันอีกด้วย

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตย

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตย

“democracy is the worst form of government – except for all the others that have been tried.” Winston Churchill

"ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองที่แย่ที่สุด แต่แย่ในข้อยกเว้นที่ว่าแย่น้อยกว่าระบอบอื่นที่มีอยู่"

เซอร์วินสตัน เชอร์ชิล

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตย

“ระบอบที่ประชาชนปกครองด้วยตนเอง กล่าวคือ อำนาจสูงสุดเป็นของประชาชน ประชาชนทุกคนจึงมีสิทธิและเสรีภาพซึ่งเป็นสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติและอยู่เหนือ อำนาจรัฐจะก้าวล่วงเข้ามาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไม่ได้” อย่างไรก็ตาม เมื่อทุกคนมีสิทธิและเสรีภาพก็อาจใช้สิทธิและเสรีภาพของตนจนกระทบกระทั่งกับสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น เพราะฉะนั้น จึงจำเป็นต้องมีการควบคุมการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้ หากรัฐจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของประชาชนจะต้องดำเนินการโดยกฎหมาย ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ตราขึ้นจากตัวแทนของประชาชนเป็น ผู้กำหนดกฎเกณฑ์ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเอง ดังนั้น การปกครองระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองระบอบเดียวที่ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพของประชาชน”

- วิวัฒนาการความคิดแบบประชาธิปไตยกรีกโบราณ
- มีช่วงเวลา que เรียกว่าประชาธิปไตยแบบทางตรง คือ รูปแบบที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงสิทธิทางการเมืองได้ด้วยตนเอง แต่ในความเป็นจริงแล้วในยุคกรีกโบราณกลับกลายเป็นเฉพาะผู้ชายชาวเอเธนส์ที่มีเงินหรือมีอำนาจเท่านั้น ส่วนผู้หญิง, ทาส, หรือผู้ชายที่ไม่มีเงินหรืออำนาจก็ไม่มีสิทธิทางการเมืองอยู่ดี ไม่ว่าจะ เป็นทั้งการเสนอกฎหมาย โหวตลงคะแนนเสียงต่างๆ

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบประชาธิปไตย

- ประชาธิปไตย ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า **Democracy** ซึ่งมาจากคำภาษากรีกว่า **Democratia** ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือ **Demos** กับ **Kratein** คำว่า **Demos** หมายถึง ประชาชน และ **Kratein** หมายถึง การปกครอง ดังนั้นประชาธิปไตย (**Demoskratia**) จึงหมายถึง **ประชาชนปกครอง หรือการปกครองโดยประชาชน**

วิวัฒนาการความคิดแบบประชาธิปไตยในยุคกลาง

- มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา (**Magna Carta the great document**) เกิดขึ้นเมื่อประมาณ 800 กว่าปีที่ผ่านมา ที่เป็นเอกสารที่บังคับให้กษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน เป็นความพยายามในการจำกัดอำนาจของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นอุบัติเหตุการณ์ในการเริ่มต้นที่บังคับให้มนุษย์อยู่ในภายใต้กฎหมายเดียวกัน
- ประชาธิปไตยโดยระบบผู้แทนหรือประชาธิปไตยแบบทางอ้อม อันมีสาเหตุเนื่องจากประเทศส่วนใหญ่มีประชาชนมาก มีความซับซ้อน ต้องแบ่งงานกันทำ จึงมักใช้วิธีเลือกผู้แทนขึ้นไปเป็นฝ่ายบริหารและฝ่ายออกกฎหมาย กล่าวคือ มีการเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ทางการเมืองแทนสิทธิทางการเมืองแทนสิทธิทางการเมืองของตนเอง ผ่านกระบวนการเลือกตั้ง
- จึงต้องมีการเลือกตั้งตัวแทนที่เรียกว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อทำหน้าที่แทนประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้ลงคะแนนเสียงข้างมากให้กับพรรคใดพรรคหนึ่ง ประชาธิปไตยแบบตัวแทน (**representative democracy**) เป็นวิธีการใช้ระบอบ การปกครองแบบประชาธิปไตยในชุมชนที่มีจำนวนประชากรมาก ไม่สามารถ ลงคะแนนเสียงโดยตรงได้ จึงต้องใช้วิธีการแบบมีตัวแทน

ปทัสสถานแห่งรัฐประชาธิปไตย

- ประชาธิปไตยในบริบทของรัฐสมัยใหม่นอกเหนือไปจากการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนภายใต้หลักการที่ว่า ประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันภายใต้กฎหมาย คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเสียงส่วนน้อยอีกทั้งยกปกป้อง สิทธิที่จะแสดงออกทางการเมือง สิทธิที่จะคิด สิทธิจะพูด ไม่ว่าจะประชาชนคนนั้นจะมีสถานะทางเศรษฐกิจเป็นอย่างไร ประชาชนคนนั้นจะมีความผิดปกติหรือพิการเป็นอย่างไร ประชาชนคนนั้นจะมีนับถือศาสนาอะไร ประชาชนคนนั้นก็จะได้รับการคุ้มครองภายใต้กฎหมายอย่างเสมอภาคกันทุกคน

ปทัสสถานแห่งรัฐประชาธิปไตย

- โดยทั่วไปลักษณะเด่นชัดๆ ของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยมีดังต่อไปนี้ คือ
- มีรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง
- ประชาชนได้รับการประกันสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค
- ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองบริหารในมิติต่างๆ
- มีการใช้หลักนิติธรรม (**rule of law**) ในการปกครองบริหารประเทศ เป็นการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐภายใต้กฎหมายที่กำหนดไว้ เป็นกรณีที่ต้องใช้ของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องใช้อำนาจตามที่กฎหมายกำหนดให้ไว้เท่านั้น โดยไม่สามารถใช้อำนาจที่เกินไปกว่าขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ได้ เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพของประชาชน
- ผู้ใช้อำนาจจะต้องมีจิตวิญญาณเป็นประชาธิปไตย มีมารยาททาง
- การเมือง ขณะเดียวกันประชาชนทั่วไปจะต้องมีจิตวิญญาณ ค่านิยมของความเป็นประชาธิปไตย

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบอำนาจนิยม

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบอำนาจนิยม

- แรกเริ่มเดิมทีระบอบราชาธิปไตย (Monarchy) เป็นรูปการปกครองหลักแบบอำนาจนิยมดั้งเดิมที่มั่นคงของโลกสมัยใหม่ กระทั่งเลี้ยวสุดท้ายของคริสต์ศตวรรษที่ 19 “ระบอบอำนาจนิยม” (authoritarianism/authoritarian regime) ก็คือระบอบซึ่งฝ่ายบริหารได้อำนาจมาโดยผ่านวิธีการไม่ประชาธิปไตย/ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรมโดยตรงหรือแรกเริ่มเดิมทีฝ่ายบริหารอาจได้อำนาจโดยผ่านการเลือกตั้งที่เสรีและเป็นธรรม แต่แล้วในเวลาต่อมากลับเปลี่ยนกฎกติกาไปในลักษณะที่จำกัดการแข่งขันในการเลือกตั้งลงไป สรุปรวบยอดคือระบอบอำนาจนิยมหมายถึงระบอบที่ตรงข้ามกับระบบประชาธิปไตยนั่นเอง

คุณลักษณะและความหมายของลัทธิอำนาจนิยม

- ลักษณะสำคัญของระบอบอำนาจนิยม คือ การกระทำและการตัดสินใจของผู้ปกครองไม่ถูกจำกัดโดยสิทธิ ความเสมอภาค และเสรีภาพของประชาชน ในขณะที่เดียวกัน เสรีภาพและสิทธิของประชาชนมีอยู่อย่างจำกัด กล่าวอีกนัยหนึ่ง สิทธิทางการเมืองของประชาชน หากมีอยู่บ้าง ก็จำกัดเต็มที่ ด้วยเหตุที่ผู้ปกครองอำนาจนิยมจะสร้างกฎระเบียบ มาตรการที่เข้มงวด เพื่อจำกัดกิจกรรมของบุคคลและกลุ่มบุคคลที่ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดสรรสิ่งที่มีคุณค่าในสังคม

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบอำนาจนิยม

- ระบบการปกครองแบบคอมมิวนิสต์ (**Commun**) แปลว่ากลุ่มคนที่แบ่งสรรทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน เน้นในด้านของระบบเศรษฐกิจ
- ไม่มีใครเป็นเจ้าของสมบัติ ทุกคนทำเพื่อส่วนรวม ส่วนรวมคือทุกคน สมบัติถูกนำมาแบ่งสรรคปันส่วนอย่างเท่าเทียมกันแบบเป็นอุดมคติ ยกเลิกสถานะทางสังคมจากกลุ่มนายทุนและชนชั้นแรงงาน
- ในทางกลับกันระบบคอมมิวนิสต์จะอยู่ขัดตรงข้ามกับระบบเสรีนิยมและทุนนิยม เอาเข้าจริงแล้วชนชั้นปกครองกลับกลับดูแลอำนาจและได้กลายเป็นคณาธิปไตย เป็นระบบเผด็จการประเภทหนึ่งเพียงเท่านั้น

ว่าด้วยลัทธิการเมืองแบบอำนาจนิยม

- ระบบฟาสซิสต์ (Fascism) หลักการคือ มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน ที่แปลว่าผูกหรือมัด เป็นอำนาจปกครองเป็นเพียงของคนคนเดียว เป็นแนวคิดของการแสวงหาอำนาจของบุคคลมากกว่าเป็นระบอบของการปกครอง จึงมีเพียงสองประเทศเท่านั้นที่ใกล้เคียงกับหลักการประเภทนี้คือ ประเทศอิตาลี ของ เบนิตโต มุสโสลินี ประเทศเยอรมันของ ฮิตเลอร์
- รัฐเป็นใหญ่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเหนือประชาชน มนุษย์ไม่ได้เท่าเทียมกันตั้งแต่เกิด และกำหนดให้มีสองชนชั้นคือ ผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครอง เน้นการรวมศูนย์อำนาจกับท่านผู้นำเพียงหนึ่งเดียว และรัฐจะเข้าไปควบคุมสิทธิเสรีภาพอย่างเด็ดขาด มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว
- เน้นด้านเศรษฐกิจโดยการพึ่งพาตนเอง แต่ไม่เน้นการคูนายทุน แต่เน้นการควบคุมระบบเศรษฐกิจให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ในนามของรัฐ
- ปัจเจกจะไม่มีสิทธิเรียกร้องอะไรทั้งสิ้น

ธรรมชาติของลัทธิอำนาจนิยม

- ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจนิยมได้มีการศึกษาอย่างเป็นระบบครั้งแรกโดยฮวน เจ. ลินท์ (Juan J. Linz) ในปี ค.ศ. 1964 ลินท์ ระบุว่าระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมนั้นจะต้องประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐาน 3 ประการอันได้แก่ 1) พหุนิยมแบบจำกัด 2) การมุ่งไปที่จิตใจมากกว่าอุดมการณ์ 3) ปราศจากการระดมสรรพกำลังทางการเมือง (**political mobilization**) เพื่อการสนับสนุนในระยะยาว
- ความเป็นพหุนิยมแบบจำกัดนั้นเป็นลักษณะประการหนึ่งที่ทำให้อำนาจนิยมอยู่กึ่งกลางระหว่างเผด็จการเบ็ดเสร็จเด็ดขาด กับประชาธิปไตย เพราะในขณะที่ระบอบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้มีพื้นที่ระหว่างพหุนิยมแบบเต็มรูปแบบ และเผด็จการแบบเบ็ดเสร็จที่ไม่เปิดโอกาสให้มีพหุนิยมขึ้นในสังคมเลยนั้น
- ระบอบอำนาจนิยมกลับเปิดโอกาสให้ความแตกต่างหลากหลายบางประการดำรงอยู่ได้ ไม่ว่าจะเป็นการยอมให้มีคู่แข่ง หรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง คือ พรรคการเมืองอื่น ๆ หรือภาคประชาสังคมบ้าง แต่กระนั้นสิ่งเหล่านี้ก็มักจะต้องถูกจำกัด และดำเนินกิจกรรมอยู่ได้ก็ด้วยความยินยอมของผู้นำอำนาจนิยม ภายในขอบเขตที่ถูกกำหนดไว้ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วการยอมให้มีความแตกต่างในสังคมอยู่บ้างนี้ ก็มักจะเป็นเพียงการสร้างภาพความชอบธรรมให้แก่การปกครองโดยคณะทหาร (**military junta**) หรือผู้นำที่กุมอำนาจอยู่เบื้องหลังนั่นเอง
- ซึ่งความกำกวมเหล่านี้เองที่ทำให้ระบอบอำนาจนิยมไม่มีการจัดระบบโครงสร้าง และอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังอย่างเป็นระบบและชัดเจน อันเป็นที่มาของลักษณะสำคัญประการที่สองก็คือ การมุ่งควบคุมจิตใจมากกว่าอุดมการณ์ ซึ่งส่งผลให้ระบอบการปกครองนี้ไม่สามารถระดมสรรพกำลังทางการเมือง เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากวัยรุ่นหนุ่มสาว นักวิชาการ และนักศึกษาปัญญาชนในสังคมได้นั่นเอง

PSB-101

ทฤษฎีและจริยธรรมทางการเมือง

ว่าด้วยลัทธิทางการเมืองแบบสังคมนิยม

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ว่าด้วยลัทธิทางการเมืองแบบสังคมนิยม

- ลัทธิสังคมนิยมให้ความสำคัญกับความไม่เท่าเทียมกันของคนสังคม โดยมิติของความไม่เท่าเทียมกันนี้หมายถึงความไม่เท่าเทียมกันทางระบบเศรษฐกิจและความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและจน
- การพูดถึงความไม่เท่าเทียมกันตามแนวทางของระบอบสังคมนิยมจะไม่ได้หมายถึงการปิดโอกาสไม่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถือว่าการเมืองเป็นเรื่องของศูนย์กลางแห่งอำนาจเท่านั้นในแบบอำนาจนิยม ความไม่เท่าเทียมกันในเชิงสภาพความเป็นอยู่ของเศรษฐกิจโดยเฉพาะอย่างยิ่งความไม่เท่าเทียมกันในเรื่องของสวัสดิการและรายได้ซึ่งเป็นมิติของความไม่เท่าเทียมกันในมุมมองของเศรษฐกิจการเมือง
- สังคมนิยมมีความหลากหลายในตัวของแนวความคิดหนึ่งในมิติขอความคิดที่มองไม่ว่าสังคมนิยมมีความเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับอำนาจนิยมก็คือแนวคิดเรื่องสังคมนิยมแบบพิวต์ลส์ส่วนแนวคิดสังคมนิยมที่มีความเชื่อมโยงหรือสัมพันธ์กับประชาธิปไตยที่มุ่งให้ชนชั้นแรงงานเป็นตัวแสดงทางการเมืองเพื่อแลกเปลี่ยนเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมใหม่ก็คือแนวคิดสังคมนิยมแบบมากซ์

สังคมนิยมแบบฟิวคัล

- โดยระบบสังคมนิยมแบบฟิวคัลมีการอุบัติขึ้นมาในยุคกลางซึ่งเป็นช่วงต้นศตวรรษที่ 5 ถึงต้นศตวรรษที่ 16 ในยุโรปสังคมนิยมแบบฟิวคัลคือรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่ถูกสถาปนาขึ้นโดยพวกพ่อค้าที่มีแนวคิดในการค้าขายกันอย่างเสรีการค้าขายเพื่อสะสมอำนาจทางการเงินของพ่อค้าสะท้อนให้เห็นถึงอำนาจในเชิงเศรษฐกิจของพ่อค้าที่แตกต่างจากอำนาจของสันตะปาปาหรือราชสำนัก
- ในช่วงยุคกลางท่ามกลางการแย่งชิงอำนาจระหว่างราชสำนักและสันตะปาปาได้มีกลุ่มพ่อค้าที่เกิดขึ้นมาใหม่ที่สามารถหลีกเลี่ยงวังวนของความขัดแย้งนี้เป็นเอกเทศออกจากความขัดแย้งก็คือพวกพ่อค้าหมายถึงสมาคมพ่อค้าที่จัดตั้งขึ้นเพื่อมีวัตถุประสงค์ในการปกป้องผลประโยชน์ทางการค้าและผลกำไรโดยเลือกที่จะไม่ส่งเงินบางส่วนให้กับสันตะปาปาหรือเลือกที่จะไม่ส่งเงินบางส่วนไปให้กับกษัตริย์ผลลัพธ์ก็คือทำให้พ่อค้าร่ำรวยมากยิ่งขึ้นสะสมทุนกำไรได้มากขึ้นและได้กลายเป็นกลุ่มอำนาจใหม่ทางสังคมที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นฐานอำนาจทางเศรษฐกิจเป็นอำนาจในเชิงเอกเทศออกจากคลังราชสำนักและสันตะปาปาได้อีกด้วย

สังคมนิยมแบบฟิวคัล

- หลักการสังคมนิยมแบบฟิวคัลที่พวกกลุ่มสมาคมพ่อค้าได้มอบไว้ให้เป็นหลักการสำคัญก็คือหลักการของการเป็นผู้ประกอบการกล่าวได้ว่าศักยภาพของปัจเจกบุคคลในการเปลี่ยนแปลงทรัพย์สินภายในการครอบครองของตนเองมาเป็นวิถีแห่งการผลิตสินค้าเพื่อได้มาซึ่งสินค้าในการบริโภคในตลาดและโดยผลลัพธ์แล้วก็จะทำให้ผู้ประกอบการนั้นร่ำรวยและสามารถสะสมทุนรวมถึงกำไร
- หลักการของสังคมนิยมแบบฟิวคัลดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะพื้นฐานของระบบที่มีแก่นแท้อยู่ที่ความเลื่อมใสในเสรีภาพของผู้ประกอบการการใช้ศักยภาพสูงสุดของตัวเองเพื่อสร้างสรรคสินค้าออกสู่ตลาดสะสมความร่ำรวยสะสมกำไรการบริโภคของผู้ป่วยและหรรษาสิ่งเหล่านี้จึงเป็นค่านิยมในเชิงเสรีภาพเพื่อสร้างอำนาจเงินตราที่พวกพ่อค้ายึดถือซึ่งจะมีความแตกต่างกับราชสำนักและสันตะปาปาซึ่งมีค่านิยมในเชิงการขยายอำนาจและเชิงจิตวิญญาณตามลำดับ

สังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์

- หลักการของสังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์จะต้องเป็นแนวทางที่ชุมชนในฐานะขององค์กรรวมต้องสามารถที่จะเป็นเจ้าของปัจจัยของการผลิตและสามารถที่จะเข้าถึงมันได้ เช่น ทุน แรงงาน เทคโนโลยี ความรู้ในการประกอบการเพื่อการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันในราคาที่เหมาะสมและกระจายออกไปทั่วทั้งสังคมต้องเป็นผู้ดำเนินการให้สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้น
- สังคมนิยมแบบมาร์กซิสต์มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 4 ประการดังนี้
- ประการที่ 1 มองว่ามนุษย์ธรรมดาเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์ท่ามกลางการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างผู้ถูกกดขี่กับผู้กดขี่เราจำเป็นต้องเข้าใจประวัติศาสตร์เพื่อเข้าใจโลกในปัจจุบัน
- ประการที่ 2 มองว่าถึงแม้ว่ามนุษย์สามัญเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์แต่ก็ไม่ได้มีอำนาจที่จะเลือกสถานการณ์ภายนอกที่ดำรงอยู่ได้เพราะสถานการณ์ดังกล่าวขึ้นอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตและสภาพความเป็นจริงในโลกแห่งวัตถุ ดังนั้นการเปลี่ยนสังคมขึ้นอยู่กับอัตวิสัยและภาวะวิสัยเสมอ

สังคมนิยมแบบมาร์กซิส

- ประการที่ 3 มองว่าลักษณะการเลี้ยงชีพของมนุษย์ในยุคใดยุคหนึ่งหรือที่เรียกว่าความสัมพันธ์ทางการผลิต และพลังของการผลิตเป็นสิ่งที่กำหนดความเป็นอยู่ของมนุษย์เช่นระบบของสังคมหรือระบบการปกครอง และที่สำคัญยิ่งกว่านั้นก็คือสิ่งที่กำหนดลักษณะความคิดในสมองของมนุษย์ด้วยการทำให้ความสำคัญกับ สิ่งของที่จับต้องได้หรือวัตถุในการกำหนดความคิดของมนุษย์เรียกแนวคิดแบบนี้ว่าวัตถุนิยมซึ่งแตกต่างจาก แนวคิดจิตนิยมที่มองว่าความคิดของมนุษย์เป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบของโลกมาตั้งแต่แรก
- และประการที่ 4 ประการสุดท้ายมองว่าเราจะเข้าใจโลกได้ก็ต่อเมื่อเราต้องมองโลกด้วยวิภาสวิธีซึ่งหมายถึง ต้องมองโลกภาพรวมต้องหาความขัดแย้งในภาพรวมดังกล่าวและเมื่อความขัดแย้งดังกล่าวได้จะค้นพบสิ่งที่ ผลักดันให้สังคมเปลี่ยนแปลงเสมอรักมากจึงมองว่าสังคมไม่เคยหยุดนิ่งเป็นพลวัตและสภาพการ เปลี่ยนแปลงก็ถือเป็นเรื่องปกติ

PSB-101

ทฤษฎีและจรรยาบรรณทางการเมือง

ว่าด้วยลัทธิทางการเมืองแบบไทย

อ.ดร. อัครพนธ์ เอี่ยมวรัตน์วดี

ศศ.ด.(อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วาทกรรมการเมือง ว่าด้วย "ประชาธิปไตย" ของรัฐไทย

- นับได้ว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปีพุทธศักราช 2475 เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญอย่างยิ่งในประวัติศาสตร์ไทยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบการปกครองในสังคมไทยขนาดใหญ่ซึ่งมีการตีความและมีการมองในแง่มุมที่แตกต่างกันออกไปซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทางหลักคือ
- แนวทางแรกจะอธิบายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 โดยดูจาก สาเหตุ ที่ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเช่นความปรารถนาในเชิงอุดมคติของคณะราษฎรที่ต้องการให้ได้มาซึ่งประชาธิปไตย ภาวะตกต่ำทางเศรษฐกิจในรัชกาลที่ 7 ซึ่งมีผลทำให้ฐานะทางการคลังทรุดจนกระทบกระเทือนต่อราษฎรในที่สุดหรือมองว่าเป็นผลจากความขัดแย้งระหว่างเจ้ากับขุนนาง เป็นต้น
- แนวทางที่ 2 จะดูจาก ผล ของการเปลี่ยนแปลงการปกครองปีพุทธศักราช 2475 ซึ่งในแนวทางนี้ยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มหลักกล่าวคือ

วาทกรรมการเมือง ว่าด้วย "ประชาธิปไตย" ของรัฐไทย

- กลุ่มแรกใช้ทฤษฎีการปกครองทางรัฐศาสตร์มาเป็นเกณฑ์โดยมองว่าผลจากการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้คือการเกิดเผด็จการคลั่งสภานองจากสมาชิกรัฐสภาสมัยแรกเป็นสมมุติภคคณะราษฎรเป็นส่วนใหญ่จึงมีการตั้งศาลพิเศษเพื่อกำจัดศัตรูทางการเมืองมีการยุบสภาเหตุการณ์ต่างๆเหล่านี้นำมาสู่การสรุปว่าแท้จริงแล้วการเปลี่ยนแปลงการปกครองนี้เวรปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอในประวัติศาสตร์ไทยคือเป็นกฎเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองและผู้มีอำนาจทางการเมืองไม่ใช่การปฏิวัติทางอุดมการณ์ทางการเมืองอะไรทั้งสิ้นเพราะเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมากแต่ที่สามารถทำได้สำเร็จเป็นเพราะคณะราษฎรเป็นชนกลุ่มใหญ่ที่คุมกำลังทหารและพลเรือนอยู่
- กลุ่มที่ 2 ใช้ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาเป็นเกณฑ์โดยมองว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจใดๆของประเทศเนื่องจากระบบเศรษฐกิจแบบศักดินาที่เป็นอยู่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากสิ่งที่เปลี่ยนเป็นเพียงการลดสิทธิพิเศษของชนชั้นสูงลงแต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจล่าแบบศักดินาลงสักเท่าใดเนื่องจากผู้ก่อการคณะราษฎรไม่ได้เป็นผู้กุมอำนาจทางเศรษฐกิจของประเทศอำนาจทางเศรษฐกิจยังคงอยู่ในมือของชนชั้นศักดินาแม้ว่าชนชั้นศักดินาจะสูญเสียอำนาจทางการเมืองการปกครองไปแล้วก็ยังคงคุมปัจจัยการผลิตที่สำคัญอยู่

วาทกรรมการเมือง ว่าด้วย "ประชาธิปไตย" ของรัฐไทย

- กลุ่มที่ 3 ใช้มุมมองทางประวัติศาสตร์มาเป็นเกณฑ์โดยการศึกษาพัฒนาการทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงระหว่างก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลงรวมถึงการมองถึงผลที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองครั้งนี้กลุ่มนี้มองว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญบางประการเช่น การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอันได้แก่การลดบทบาทของสถาบันสูงสุดของประเทศความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและชนชั้นอภิสิทธิ์ได้รับการเปลี่ยนแปลงมีรัฐธรรมนูญขึ้นใช้ทำให้เกิดความแน่นอนในกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลเป็นต้น

ศีลธรรมทางศาสนาและกฎหมาย

- เราต้องยอมรับว่าพระพุทธศาสนามีอิทธิพลอย่างมากต่อศีลธรรมของผู้คนในสังคม (**social morality**) กระบวนการตรากฎหมายของประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ศิลปปฏิบัติขั้นพื้นฐานอย่างศีล 5 ก็ได้ถูกทำให้เป็นพื้นฐานในการตรากฎหมายและเป็นพื้นฐานของศีลธรรมที่เป็นแบบแผนที่คอยควบคุมสังคม เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนาได้กลายมาเป็นหลักสำคัญที่มุ่งเข้าควบคุมพฤติกรรมของผู้คนในสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะศีลธรรมที่พระพุทธศาสนาได้มอบให้เราก็เป็นพื้นฐานมาจากหลักการของเหตุผล นิยมหรือความเป็นเหตุเป็นผล

ศีลธรรมทางศาสนาและกฎหมาย

- อริยสัจ หรือจตุราริยสัจ หรืออริยสัจ 4 เป็นหลักคำสอนหนึ่งของพระโคตมพุทธเจ้า แปลว่า ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยบุคคล หรือความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ มีอยู่สี่ประการ คือ
- ทุกข์ คือ สภาพที่ทนได้ยาก ภาวะที่ทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ สภาพที่บีบคั้น
- สมุทัย คือ สาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
- นิโรธ คือ ความดับทุกข์ ได้แก่ ดับสาเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์
- มรรค คือ แนวปฏิบัติที่นำไปสู่หรือนำไปถึงความดับทุกข์

อุดมการณ์ของรัฐไทยกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

- พิธีกรรมทางศาสนาที่มีต่อการคงอยู่ของรัฐในสมัยโบราณได้กลายมาเป็นเครื่องมือในการควบคุมพฤติกรรมที่ดีที่สุดกล่าวคือเป็นการสร้าง ความเชื่อในความเป็นอภิมนุษย์ให้กับสามัญชนทำให้เกิดความกลัวยำเกรงและยอมรับนับถือดังนั้นพิธีกรรมของรัฐจึงมักจะเน้นย้ำความ น่าสะพรึงกลัวของอำนาจอยู่เสมอศาสนาพุทธถูกผสมด้วยศาสนาพราหมณ์และถูกตีความในลักษณะที่สนับสนุนระบบศักดินาเช่นการ เน้นทำพิธีกรรมทางความศักดิ์สิทธิ์ในพระราชพิธีเพื่อแสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์เป็นเทวดาอวตารย่อมมีความชอบธรรมที่จะปกครอง สิทธิขาดแต่เพียงผู้เดียว
- แต่ต่อมาความเชื่อทางพระพุทธศาสนาในเรื่องบุญบารมีก็มีความสำคัญน้อยลงไปเนื่องจากชนชั้นสูงในสังคมเริ่ม มีความเชื่อมั่นใน ศักยภาพของความสามารถของมนุษย์เกิดความคิดว่าการที่สังคมเปลี่ยนแปลงในทางที่ก้าวหน้าขึ้นอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นผลจากความคิด และการกระทำของมนุษย์เอง
- การตีความพระพุทธศาสนาของนักปฏิรูปได้เน้นไปที่ศักยภาพของแต่ละบุคคลอันที่จะเข้าถึงความจริงสูงสุดหรือนิพพานที่นิพพาน เป็นสิ่งสากลที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้นั้นสอดคล้องกับความต้องการของชนชั้นกลางส่วนใหญ่ที่เรียกร้องระบอบการ เมืองแบบ ประชาธิปไตยซึ่งทุกคนมีส่วนร่วมในการปกครองและมีสิทธิเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่นิยมการตีความทางอภิปรัชญา ของพระพุทธศาสนาของชนชั้นปกครองที่เน้นเรื่องบุญบารมีนั้นมักจะมีแนวโน้มการปกครองรวมศูนย์อำนาจไม่ว่าจะอยู่ภายใต้ระบอบการ ปกครองใดส่วนผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการตีความในแบบอภิปรัชญาของพุทธศาสนาของชนชั้นปกครองและนิยมการตีความเชิงจิตวิทยาใน พุทธศาสนามากกว่านั้นก็มักจะมีแนวโน้มที่จะวิพากษ์วิจารณ์ระบอบการปกครองแบบอำนาจนิยมและนิยมชมชอบในระบบ ประชาธิปไตยแทน